

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Końskowoli

**Sprawozdanie z realizacji
rocznego programu działalności
w 2019 r.**

Końskowola, 2020 r.
www.wodr.konskowola.pl
wodr@wodr.konskowola.pl

Akceptuję:

DYREKTOR

mgr inż. Wiesław Orzędowski
Dyrektor

Zatwierdzam:

.....
Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Opracowanie: Tamara Siecińska – Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Redakcja techniczna: Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Kierujący: Wiesław Orzędowski – Dyrektor LODR w Końskowoli

Zaopiniowany: Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego

Końskowola, 24.02.2020 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp

- A. Informacja o zmianach w organizacji ośrodka doradztwa rolniczego w 2019 r.
- B. Zakres i metodyka procesu sprawozdawczego.
- C. Działalność merytoryczna.
  - C.1. Działania nieodpłatne.
    - Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.
    - Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej.
    - Zadanie 3. Prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.
    - Zadanie 4. Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych.
    - Zadanie 5. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowej w tym zakresie.
    - Zadanie 6. Możliwość prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego.
    - Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska.
    - Zadanie 8. Podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego zarządzania gospodarstwa rolnego.
    - Zadanie 9. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku.
    - Zadanie 10. Współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
    - Zadanie 11. Prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej.
  - C.2. Działania odpłatne.
  - C.3. Projekty i zadanie zlecone.
  - C.4. Działania realizowane w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR).
- D. Współpraca z innymi instytucjami i samorządem.
- E. Wykaz ważniejszych wydarzeń.
- F. Plan wydawniczy.
- G. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadry własnej.
- H. Ocena rezultatów działalności ODR w 2019 r.
- I. Załączniki elektroniczne.

Wstęp

Status prawny.

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Końskowoli od dnia 20 sierpnia 2016 r. jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną (Dz. U. z 2019 r. poz. 896 i poz. 1501).

Program Działalności LODR w Końskowoli został opracowany z uwzględnieniem Statutu oraz Regulaminu Organizacyjnego LODR w Końskowoli zatwierdzonego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 sierpnia 2019 r.

Podstawy funkcjonowania:

1. Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Końskowoli działa na podstawie ustawy z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2019 r. poz. 896 i poz. 1501).
2. Statut Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Końskowoli nadany został Zarządzeniem Nr 30 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2016 r.
3. Regulamin Organizacyjny LODR w Końskowoli zatwierdzony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 sierpnia 2019 r.

Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego.

Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego działająca przy Lubelskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Końskowoli jest organem opiniodawczo-doradczym Dyrektora LODR w Końskowoli powoływanym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (art. 9 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego).

Do składu Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego przy LODR w Końskowoli należą:

- Przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi: **Mariusz Gołębiowski**;
- Przedstawiciel Sejmiku Województwa Lubelskiego: **Tomasz Solis**;
- Przedstawiciel Zarządu Województwa Lubelskiego: **Sebastian Trojak**;
- Przedstawiciele Lubelskiej Izby Rolniczej: **Gustaw Jędrejek, Waldemar Rzepecki**;
- Przedstawiciele zgłoszeni przez związki zawodowe rolników działające na obszarze województwa: **Andrzej Rusiński** – Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”, **Krzysztof Głuchowski** – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”, **Robert Kuźniarz** – Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, **Marek Frącek** - Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”;
- Przedstawiciele zgłoszeni przez szkoły wyższe instytuty badawcze, kształcące i realizujące działania na potrzeby rolnictwa i rozwoju wsi: **Prof. dr hab. Tomasz Gruszecki** – Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, **Prof. dr hab. Janusz Podleśny** – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa PIB w Puławach;
- Przedstawiciel szkoły ponadgimnazjalnej kształcącej na potrzeby rolnictwa i działającej w obszarze województwa: **Mirosław Worobik** – Zespół Szkół Rolniczych CKP w Pszczelej Woli.

Podstawa prawna sporządzenia Sprawozdania z Programu Działalności.

Sprawozdanie z Programu Działalności LODR w Końskowoli zostało opracowane z uwzględnieniem Statutu Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Końskowoli oraz Regulaminu Organizacyjnego LODR w Końskowoli, opierając się na zadaniach wyznaczonych Ustawą o JDR z dnia 22 października 2004 roku.

A. Informacja o zmianach w organizacji ośrodka doradztwa rolniczego w roku 2019

Centrala w Końskowoli z następującymi komórkami organizacyjnymi:

Dyrekcja

Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa

Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym

Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich

Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

Dział Teleinformatyki

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Dział Administracyjno-Gospodarczy

Dział Księgowości

Dział Kadr i Organizacji Pracy

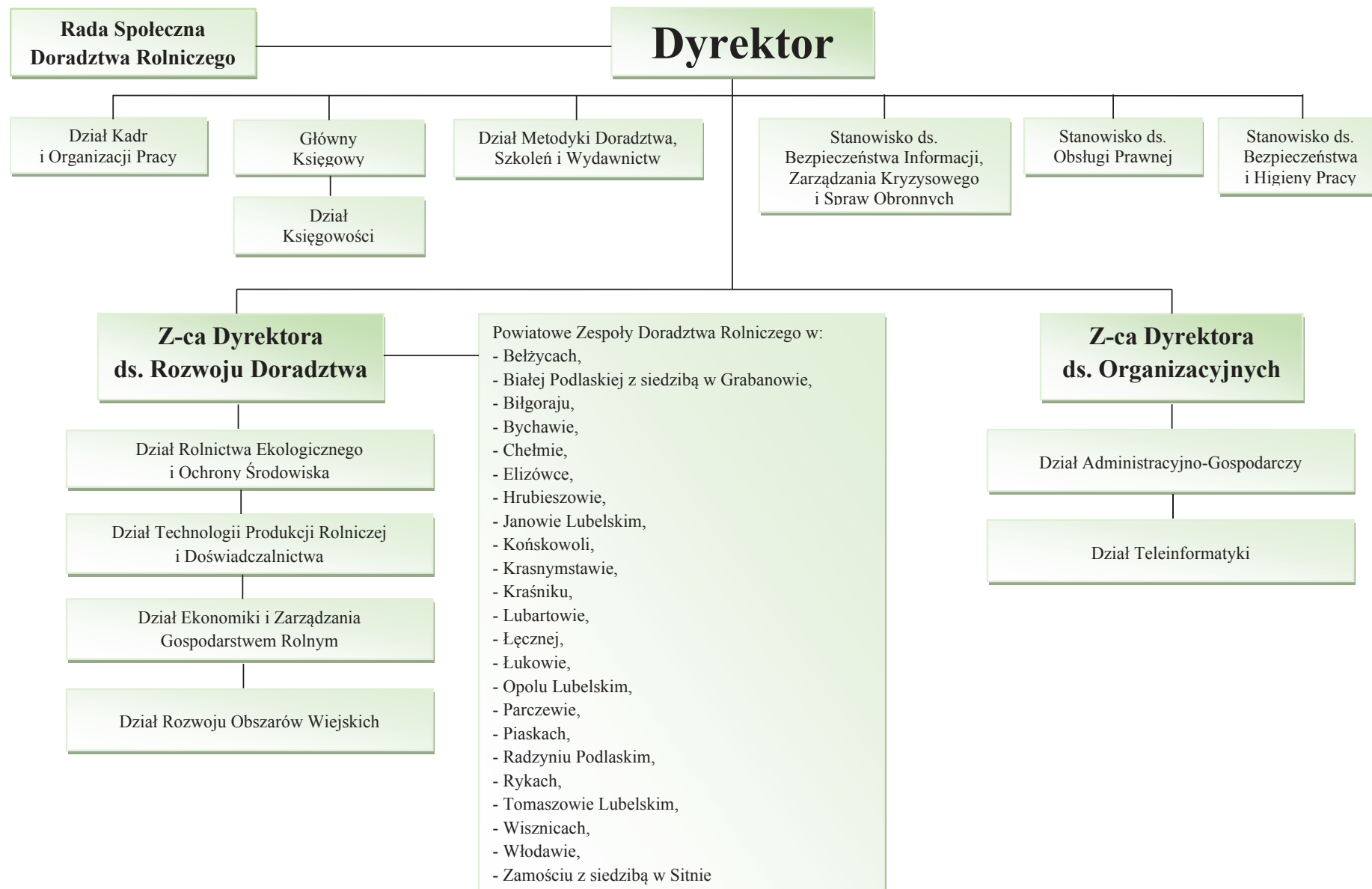
Stanowisko do Spraw Obsługi Prawnej

Stanowisko do Spraw Bezpieczeństwa i Higieny Pracy

Stanowisko do Spraw Bezpieczeństwa Informacji, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych

23 Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego

SCHEMAT STRUKTURY ORGANIZACYJNEJ LODR

W województwie lubelskim jest 20 powiatów i 213 gmin (193 gminy wiejskie i miejsko-wiejskie i 20 miejskich), a na ich terenie pracują 23 Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego (PZDR) – z przynależnymi do nich gminami.

Zasoby materialne.

- a. Sale wykładowe
w Końskowoli – 120 miejsc
CEER w Grabanowie – na stołówce 200 miejsc (brak sali wykładowej)
Biurowiec Końskowola – 60 miejsc
Biurowiec w Grabanowie – I sala 90 miejsc, II sala 30 miejsc
- b. Sale komputerowe
Nie dotyczy
- c. Laboratorium
W 2019 roku wykonano 3741 szt. prób gleb polowych i 300 szt. gleb ogrodniczych, 19 szt. analiz wapna nawozowego.
Koszt wykonania wszystkich oznaczeń to 10375,21 zł (koszt odczynników, gazu, serwis z wymianą złoża w dejonizatorze wody + szkło laboratoryjne).
W glebach polowych oznaczamy: pH, fosfor, potas, magnez. W glebach ogrodniczych oznaczamy: pH, fosfor, potas, wapń, magnez, azot.
- d. Pole doświadczalne (gospodarstwa demonstracyjne) - 9,36 ha i sad doświadczalny – 41,63 ha z wyłączeniem dzierżawy (wydzierżawiono 1,91 ha).
- e. Tereny wystawowe
Końskowola - teren pawilonów wystawowych - 1724 m²
Sitno – plac wystawowy 70030 m²
- f. Hotel
CIS w Końskowoli – 53 miejsca
CEER w Grabanowie – 40 miejsc
- g. Stołówka/ ~~restauracja~~/ bar
CIS w Końskowoli – 80 miejsc
CEER w Grabanowie – 130 miejsc
- h. Ścieżka dydaktyczna
Od 2008 r. w Lubelskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego istnieje ścieżka dydaktyczna EKOTRASA, rozciągająca się na długości około 1 km. Obejmuje ona takie obiekty jak: kolektory słoneczne, punkt segregacji odpadów, kompostownik, domek dla owadów pożytecznych, ogród biosurowcowy, ogród ozdobno-rekreacyjny, ekologiczne gry

terenowe, sad doświadczalno-wdrożeniowy, przydomową oczyszczalnię ścieków, pole doświadczalno-wdrożeniowe oraz Pasiekę hodowlaną Pożóg. Pracownicy ośrodka prowadzili warsztaty stacjonarne i terenowe związane z odnawialnymi źródłami energii, zanieczyszczeniami środowiska i sposobami zapobiegania tym zanieczyszczeniom. Zajęcia obejmowały również tematykę racjonalnego odżywiania, ekologicznego stylu życia oraz kwestię bioróżnorodności. Ścieżka dydaktyczna jest dobrym miejscem do praktycznej nauki rozpoznawania ziół, roślin ozdobnych czy gatunków owocowych w sadzie doświadczalno-wdrożeniowym. Ekologiczne gry terenowe były okazją do nauki rozpoznawania gatunków drzew, roślin uprawnych oraz czasu rozkładu różnych odpadów. Domek dla owadów pożytecznych oraz karmniki i budki lęgowe dla ptaków to elementy ścieżki sprzyjające bioróżnorodności. Dużym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia w pasiece, połączone z obserwacją życia pszczoł i degustacją miodu.

i. Stacja meteo

W 2016 r. na terenie siedziby głównej LODR w Końskowoli zainstalowano stację meteorologiczną. Stację otrzymaliśmy od Dyrektora CDR O/ Radom w nagrodę za zaangażowanie w rozwój rolnictwa ekologicznego w województwie lubelskim oraz propagowanie dobrych praktyk w całym kraju.

j. Pasieka – liczba pni: 225 (3 pasieki).

k. Budynki i budowle niezbędne do realizacji usług

Końskowola:

- Budynek Dyrekcji
- Centrum Innowacyjno-Szkoleniowe
- Garaż murowany okrągły
- Budynek biurowy Pożóg II,
- Teren zaplecza gospodarczego z budynkami stodoły,
- 2 garaże, magazyn nawozowy, budynek gospodarczy, dawna stajnia oraz grunty orne w Pożogu II,
- Pasieka hodowlana z pawilonem,
- Sad doświadczalny LODR z budynkami i budowlami: wiata, magazyn, chłodnia, zbiornik na wodę, oświetlenie, linia energetyczna i ogrodzenie,

Sitno:

- zespół pałacowo-parkowy
- warsztat z garażami
- domek – pracownia WGD
- 2 magazyny
- pasieka, 3 wiaty

Grabanów:

- garaż
- budynek dydaktyczny siedziba ZDR w Białej Podlaskiej
- kontener – pracownia pszczelarska
- 3 garaże metalowe
- Centrum Edukacji Ekologiczno-Rolniczej

Wszystkie w/w nieruchomości i budynki do dnia 31.12.2019 r. LODR w Końskowoli użytkował na podstawie umów użyczenia, natomiast kontener – pracownia pszczelarska w Grabanowie na podstawie odpłatnej umowy dzierżawy z UG Biała Podlaska.

Certyfikaty i uprawnienia.

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli posiada następujące zaświadczenia:

1. „Zaświadczenie o wpisie instytucji szkoleniowej do rejestru instytucji szkoleniowych” pod numerem ewidencyjnym: 2.06/00106/2006. (informacje o wpisie corocznie aktualizowane);
2. Zaświadczenie o wpisie do „Rejestru podmiotów niebędących przedsiębiorcami, prowadzących szkolenia w zakresie środków ochrony roślin” pod numerem: 06/14/3413.

Wdrożone systemy zarządzania.

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli wdrożył i stosował w 2019 r. system zarządzania jakością odpowiadający wymaganiom normy PN-EN ISO 9001:2015 w zakresie doradztwo

i promocja na rzecz rolnictwa oraz gromadzenie danych i wykonywanie analiz w odniesieniu do rozwoju polskiej gospodarki rolnej.

Elektroniczny system wspomaganie pracy doradczej.

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli wdrożył system sprawozdawczości elektronicznej zamieszczony na serwerze zewnętrznym firmy Internet Business Center. System jest dostępny dla pracowników wprowadzających dane przez przeglądarkę internetową w sposób ciągły. System pozwala na gromadzenie danych niezbędnych do przygotowania różnego rodzaju zestawień, podsumowań, wyliczeń w dowolnym momencie tzn. bez konieczności zbierania informacji drogą e-mailową, jak również wpisywania tygodniowych planów pracy. Obejmuje on wszystkich pracowników merytorycznych. Każdy doradca po zalogowaniu się do systemu uzyskuje możliwość wprowadzania danych nt. zrealizowanych w danym miesiącu zadań (nieodpłatnych i odpłatnych). Wprowadzone rekordy można generować w różnych układach (np.: wg realizowanych zadań, wg komórek organizacyjnych).

Tab. A. Zatrudnienie w Lubelskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego

L.p.	Komórki organizacyjne	Liczba zatrudnionych osób	
		Stan na dzień 31.10.2018	stan na dzień 31.12.2019
1.	Dyrektor	1	1
2.	Zastępca dyrektora	1	1
3.	Dział Księgowości	8	8
4.	Dział Kadr i Organizacji Pracy	7	7
5.	Dział Administracyjno - Gospodarczy	22	19
6.	Dział Teleinformatyki	3	3
7.	Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw	8	7
8.	Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym	8	7
9.	Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska	6	6
10.	Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich	8	8
11.	Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa	11	12
12.	Stanowisko samodzielne	2	2
13.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	206	200
14.	Pozostali pracownicy (np. pole, sad, pasieka).	39	38
Razem		330	319

Tab. B. Zatrudnienie w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego

L.p.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	Liczba gmin	Liczba pracowników	
			Stan na dzień 31.10.2018	stan na dzień 31.12.2019
1.	PZDR w Bełżycach	5	6	7
2.	PZDR w Białej Podlaskiej z/s w Grabanowie	10	15	16
3.	PZDR w Biłgoraju	14	10	10
4.	PZDR w Bychawie	6	6	6
5.	PZDR w Chełmie	15	13	12
6.	PZDR w Elizówce	6	6	7
7.	PZDR w Hrubieszowie	8	7	8
8.	PZDR w Janowie Lubelskim	7	7	7
9.	PZDR w Końskowoli	11	9	8
10.	PZDR w Krasnymstawie	10	14	12
11.	PZDR w Kraśniku	10	10	10
12.	PZDR w Lubartowie	13	12	10
13.	PZDR w Łęcznej	6	5	7
14.	PZDR w Łukowie	11	9	8
15.	PZDR w Opolu Lubelskim	7	7	7
16.	PZDR w Parczewie	7	8	8
17.	PZDR w Piaskach	5	5	5
18.	PZDR w Radzyniu Podlaskim	8	6	5
19.	PZDR w Rykach	6	5	5
20.	PZDR w Tomaszowie Lubelskim	13	11	9
21.	PZDR w Wisznicach	8	7	7
22.	PZDR w Zamościu z/s w Sitnie	19	24	21
23.	PZDR we Włodawie	8	4	5
Razem		213	206	200

B. Zakres i metodyka procesu sprawozdawczego

1. Priorytetowe działania w 2019 r. (tabela C).
2. Etapy przygotowania sprawozdania z działalności.
  - a) Pracownicy merytoryczni poszczególnych komórek organizacyjnych przygotowują swoje sprawozdania indywidualne, a kierownicy sporządzają sprawozdania z komórki organizacyjnej.
  - b) Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw dokonuje opracowania sprawozdania opierając się na przesłanych sprawozdaniach i danych ze sprawozdawczości elektronicznej. Zostają sporządzone również załączniki w formie elektronicznej.
  - c) Kierownictwo Jednostki opracowuje ocenę rezultatów (*zamieszczona w części H*).
  - d) Sprawozdanie zostaje przedłożone Dyrektorowi do oceny i weryfikacji i po uwzględnieniu uwag Dyrektora zostaje przedłożone do zaopiniowania Radzie Społecznej Doradztwa Rolniczego, a następnie do zatwierdzenia przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Tab. C. Priorytetowe działania w 2019 r.

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	szkolenie		konferencja		szkolenie wyjazdowe		broszura		ulotka		materiał informacyjny/artykuł	porada/informacja	konkurs/olimpiada	pokaz/demonstracja	stoisko inf.promocyjne	targi/ wystawy	pozostale
		I.form	I.uczestników	I.form	I.uczestników	I.form	I.uczestników	liczba	nakład	liczba	nakład	liczba	liczba odbiorców	I.form	I.form	I.form	I.form	I.form
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	r	s	t
1.	Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF i ptasiej grypy, z uwzględnieniem bioasekuracji.	24	425									2/ 2	1593/ 1598					
2.	Wsparcie wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2014-2020, w tym upowszechnianie wiedzy na temat wypełniania wniosku o płatności obszarowe w formie elektronicznej.	353	6212	1	62	3	60					26/ 13	15123 / 8336					
3.	Wzmocnienie działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą i promowanie innowacyjnych rozwiązań.	43	1249	5	280	8	193			1	400	17/ 21	1292/ 598			4	2	3
4.	Upowszechnianie i promocja produkcji zdrowej żywności, w tym w zakresie:	98	2004	5	247	1	25			2	4000	32/ 35	2724/ 1027	7/ 0	3/ 169			
a)	rolnictwa ekologicznego ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa,	27	490	3	144					1	2000	15/ 26	1961/ 548	7/ 0	0/ 58			
b)	zwiększania udziału roślin wysokobiałkowych w strukturze zasiewów w tym soi non GMO oraz zwiększenie ich wykorzystania w przemyśle paszowym,	24	512	1	63					1	2000	5/ 3	180/ 120		0/ 86			
c)	produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym na temat	32	521	1	40	1	25					11/ 5	560/ 324		3/ 25			

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	szkolenie		konferencja		szkolenie wyjazdowe		broszura		ulotka		material informacyjny/artykuł	porada/informacja	konkurs/olimpiada	pokaz/demonstracja	stoisko inf.promocyjne	targi/ wystawy	pozostale
		I.form	I.uczestników	I.form	I.uczestników	I.form	I.uczestników	liczba	nakład	liczba	nakład	liczba	liczba odbiorców	I.form	I.form	I.form	I.form	I.form
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	r	s	t
	działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, rolniczego handlu detalicznego i sprzedaży bezpośredniej,																	
d)	przeciwdziałania antybiotykooporności u ludzi i zwierząt.	15	481									1/ 1	23/ 35					
5.	Upowszechnianie działań na rzecz biogospodarki, ochrony gleby, wód i powietrza oraz dostosowań do zmian klimatycznych, w tym w zakresie:	134	3147	10	806							11/ 10	1963/ 1622		0/ 15			1
a)	programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu oraz zbioru zasad dobrej praktyki rolniczej,	44	1046	1	177							6/ 3	967/ 959					
b)	działań na rzecz ograniczenia skutków suszy, w tym zwiększenia retencji wodnej, poprawy żyzności gleb (m. in. badanie gleb, wapnowanie),	41	969	6	455							2/ 2	502/ 285					1
c)	nieżywnościowego wykorzystania surowców rolniczych, w tym OZE,	15	209	1	80							2/ 2	331/ 260		0/ 15			
d)	zarządzania ryzykiem produkcyjnym i rynkowym w gospodarstwie.	34	923	2	94							1/ 3	163/ 118					

II. Priorytety rozwoju rolnictwa w ramach Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego:

1. **Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich** – temat był realizowany poprzez:

Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich - konferencje i szkolenia z zakresu stosowania nowoczesnych metod gospodarowania, rolnictwa ekologicznego, ochrony środowiska, rozwoju przetwórstwa rolno - spożywczego, pozwalającego na wykorzystanie istniejącego potencjału surowcowego regionu, wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi (grupy producenckie, spółdzielnie itp.), wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki (głównie usług, w tym usług dla rolnictwa) - (tab. 2 - Z.1.A.1, Z.1.A.2, Z.1.B.1, Z.1.B.2, Z.1.B.3, Z.1.B.4, Z.1.D, Z.1.E, Z.1.H.1., Z.1.L.1., Z.1.L.2, Z.1.N).

- Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej - informacje, informacje na stronę „www”, artykuły w miesięczniku „LAR”, audycje radiowe i TV, artykuły w innych wydawnictwach (tab. 4 - Z.2.A.1, Z.2.A.2, Z.2.B.1, Z.2.B.2, Z.2.B.3, Z.2.B.4, Z.2.D, Z.2.E, Z.2.H.1., Z.2.L.1 Z.2.L.2, Z.2.N).

- Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska – porady, demonstracje, konkursy, promocja podczas imprez wystawienniczo - targowych (tab. 15 -Z.7.A.1, Z.7.A.2, Z.7.B.1, Z.7.B.2, Z.7.B.3, Z.7.B.4, Z.7.D, Z.7.H.1., Z.7.L.1, Z.7.L.2).

- Zadanie 9. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku - porady, pokazy, demonstracje w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich, rozwoju agroturystyki, turystyki, promocji wsi poprzez gospodarstwa edukacyjne (tab. 21 - Z.9.E, Z.9.N).

Działalności szkoleniowa:

- Szkolenia – 314
- Szkolenia wyjazdowe – 14
- Konferencje – 21
- Łączna liczba uczestników zaplanowanych form - 8439

Działalność informacyjna:

- Informacje – 6440
- Informacje na stronę www – 100
- Artykuły w miesięczniku ODR – 176
- Stoiska informacyjno-promocyjne – 19
- Pozostałe (artykuły w innych wydawnictwach, audycje radiowe i TV) - 34

Działalność doradcza:

- Porady indywidualne - 13931

Działalność upowszechnieniowa:

- Demonstracje – 672
- Konkursy – 8
- Targi/wystawy – 5

2. Zapobieganie i zwalczanie afrykańskiego pomoru świń;

- Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich - szkolenia nt. „Zapobieganie rozprzestrzenianiu się ASF” oraz „Zasady bioasekuracji w gospodarstwie utrzymującym świnię” (tab. 2 – Z.1.B.6)
- Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej - informacje, informacje na stronę www, artykuły w „LAR” - temat jest szczególnie ważny w naszym województwie ponieważ ogniska tej choroby u nas występują i stanowią zagrożenie do rozprzestrzeniania się na inne tereny (tab. 4 – Z.2.B.6).
- Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska – porady (tab. 15 Z.7.B.6).

Działalności szkoleniowa:

- Szkolenia – 24
- Łączna liczba uczestników zaplanowanych form - 425

Działalność informacyjna:

- Informacje – 1986
- Informacje na stronę www – 2
- Artykuły w miesięczniku ODR - 2

Działalność doradcza:

- Porady indywidualne - 1992

III. Priorytety działalności doradczej LODR:

1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych w województwie lubelskim:

- Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich – konferencje i szkolenia z zakresu produkcji roślinnej, ogrodniczej i zwierzęcej, norm i wymagań wzajemnej zgodności, BHP w gospodarstwach rolnych, tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, spółdzielni i zrzeszeń, dofinansowania gospodarstw ze środków UE i krajowych, systemów bezpieczeństwa żywności, integrowanych zasad produkcji i ochrony roślin, zmniejszenie zanieczyszczania wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, tzw. program azotanowy (tab. 2 - Z.1.A., Z.1.B, Z.1.G, Z.1.H, Z.1.K., Z.1.L, Z.1.O).
- Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej - informacje, informacje na stronę „www”, artykuły do miesięcznika „LAR”, szkolenia z zakresu

produkcji roślinnej, ogrodniczej i zwierzęcej, norm i wymagań wzajemnej zgodności, BHP w gospodarstwach rolnych, tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, spółdzielni i zrzeszeń, dofinansowania gospodarstw ze środków UE i krajowych, systemów bezpieczeństwa żywności, integrowanych zasad produkcji i ochrony roślin, zmniejszenie zanieczyszczania wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, tzw. program azotanowy (tab. 4 - Z.2.A., Z.2.B, Z.2.G, Z.2.H, Z.2.K, Z.2.L., Z.2.O).

- Zadanie 4, 7, 10 – porady, demonstracje, konkursy, imprezy wystawienniczo - targowe (tab. 7 - Z.4.I, tab. 15 - Z.7.A., Z.7.B., Z.7.H.1., Z.7.L.1, Z.7.L.2, tab. 22 – Z.10.O.).

Działalności szkoleniowa:

- Szkolenia – 771
- Szkolenia wyjazdowe – 15
- Konferencje – 20
- Łączna liczba uczestników zaplanowanych form - 17311

Działalność informacyjna:

- Informacje – 20895
- Informacje na stronę www – 109
- Artykuły w miesięczniku ODR – 195
- Stoiska informacyjno-promocyjne – 10
- Pozostałe (artykuły w innych wydawnictwach, audycje radiowe i TV) – 45

Działalności doradcza:

- Porady indywidualne - 36874

Działalności upowszechnieniowa:

- Demonstracje – 841
- Konkursy - 2
- Targi/wystawy - 5

2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

- Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich – konferencje i szkolenia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego, możliwości dofinansowania tych działalności, promocji produktów lokalnych i regionalnych, działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i przyrodniczego wsi, rozwoju agroturystyki, turystyki, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych oraz promocji wsi (tab. 2 – Z.1.E, Z.1.F, Z.1.G, Z.1.H, Z.1.J, Z.1.M, Z.1.N).

- Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej - informacje, materiały na stronę internetową, artykuły w miesięczniku „LAR”, artykuły w innych wydawnictwach lokalnych, audycje radiowe - w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego, możliwości dofinansowania tych działalności, promocji produktów lokalnych i regionalnych, działań na rzecz zachowania

dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i przyrodniczego wsi, rozwoju agroturystyki, turystyki, zagród edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych oraz promocji wsi (tab.4. Z.2.E, Z.2.F, Z.2.G, Z.2.H, Z.2.J, Z.2.M, Z.2.N).

- Zadanie 8. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędnia gospodarstwa rolnego – porady, pokazy, demonstracje w zakresie unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego, działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, kulinarnego i przyrodniczego wsi (tab.18 – Z.8.F, Z.8.J, Z.8.M).

- Zadanie 9. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku - porady, pokazy, demonstracje, w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich, rozwoju agroturystyki, turystyki, promocji wsi poprzez gospodarstwa edukacyjne (tab. 21 - Z.9.E, Z.9.N).

Działalności szkoleniowa:

- Szkolenia – 537
- Szkolenia wyjazdowe - 9
- Konferencje – 5
- Łączna liczba uczestników zaplanowanych form - 9925

Działalność informacyjna:

- Informacje – 12070
- Informacje na stronę www – 77
- Artykuły w miesięczniku ODR – 90
- Stoiska informacyjno-promocyjne – 71
- Pozostałe (artykuły w innych wydawnictwach, audycje radiowe i TV) -15

Działalność doradcza:

- Porady indywidualne – 3032

Działalność upowszechnieniowa:

- Demonstracje – 191
- Wystawy - 1
- Pozostałe – 27 pokazów

3. Promowanie nowoczesnych myśli technologicznych i doradztwa

- Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich – szkolenia prowadzone na obiektach wdrożeniowo - upowszechnieniowych LODR (poletka, sad, pasieka hodowlana, Ekotrasa) (tab. 2 - Z.1.A, Z.1.L., Z.1.O).

- Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej - materiały informacyjne na stronę internetową LODR, artykuły w miesięczniku „LAR”, w zakresie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli, ochrony środowiska, bioróżnorodności (tab.4 - Z.2.A, Z.2.L., Z.2.O).

- Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska – pokazy, demonstracje upowszechnieniowe, promocja innowacyjnych rozwiązań podczas organizowanych przez LODR imprez wystawienniczo - targowych np. „Dzień Otwartych Drzwi”, „Wystawa Zwierząt Hodowlanych, Maszyn i Urzędzeń Rolniczych” (tab. 15 – Z.7.A, Z.7.B.2).

Działalności szkoleniowa:

- Szkolenia - 9
- Łączna liczba uczestników zaplanowanych form - 155

Działalność informacyjna:

- Informacje na stronę www. – 3
- Artykuły w miesięczniku ODR – 3
- Stoisko informacyjno-promocyjne - 2

Działalność upowszechnieniowa:

- Demonstracje – 5
- Targi/wystawy - 5

C. Działalność merytoryczna

Podstawowym zadaniem doradztwa rolniczego jest udzielanie wszechstronnej pomocy rolnikom oraz mieszkańcom obszarów wiejskich w celu zwiększenia dochodów z gospodarstwa rolnego oraz działania mające na celu poprawę warunków życia rodzin wiejskich.

Zadania te zgodnie z art. 4 ust. 2-5 i art. 5 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli realizował poprzez:

- doradztwo indywidualne,
- organizowanie szkoleń, kursów i konferencji,
- organizowanie wystaw, pokazów, kolekcji, demonstracji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji i promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolno-spożywczego,
- sporządzanie opracowań ekonomicznych, finansowych i technologicznych,
- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej.

Z usług doradczych pracowników Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli skorzystało w 2019 r. około 138 tys. mieszkańców obszarów wiejskich. Przeprowadzono ogółem 1023 formy szkoleniowe, a ich tematyka jest przedstawiona w Zadaniu 1. Wzięło w nich udział ponad 21 tys. osób.

Udzielano również wielu informacji i porad. Szczególnym zainteresowaniem cieszył się temat składania wniosków „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” oraz wniosków z działania „Restrukturyzacja małych gospodarstw” (w związku ze zniesieniem w tym działaniu wymogu ubezpieczenia w KRUS). W 2019 r. wiele porad i informacji dotyczyło również składania wniosków na dopłaty bezpośrednie poprzez platformę e-Wniosek Plus. Wiele czasu poświęcono także na propagowanie bezpiecznego chowu świń, ze względu na występujący w naszym województwie problem ASF.

W związku z ASF pracownicy LODR udzielali bezpłatnej pomocy przy wypełnianiu wniosków o udzielenie pożyczki nieoprocentowanej dla producentów trzody chlewnej na terenach ASF, wniosków o pomoc finansową dla producentów świń, którzy zaprzestali produkcji w związku z obowiązującym zakazem utrzymywania w gospodarstwie świń lub ich wprowadzenia do gospodarstwa, wydanym w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, wniosków o pomoc dla producentów tytoniu lub trzody chlewnej, którzy nie otrzymali zapłaty z powodu upadłości, restrukturyzacji lub likwidacji podmiotu skupującego.

Bezpłatną pomocą w wypełnianiu wniosków o przyznanie pomocy służyliśmy również producentom rolnym, którzy ponieśli szkody w uprawach rolnych, spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi.

W XVII edycji konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne 2019” w kategorii gospodarstw indywidualnych wyróżnienie specjalne za stosowanie bezpiecznych i innowacyjnych technologii produkcji rolniczej sprzyjających utrzymaniu dobrostanu zwierząt przyznano Państwu Izabeli i Łukaszowi Dyczkowskim z Berezówki w województwie lubelskim.

W 2019 r. „Lubelskie Aktualności Rolnicze” zajęły I miejsce w XXVII edycji konkursu „Najlepsze Wydawnictwo Ośrodków Doradztwa Rolniczego w 2018 roku” w kategorii „Najlepsze czasopismo periodyczne”.

„Lubelskie Aktualności Rolnicze” zostały najwyżej ocenione (I miejsce) również w rankingu „AgroKlasa ODR 2019”, organizowanym przez Redakcję „Agro”. Uroczyste podsumowanie odbyło się 29 listopada 2019 roku, podczas Gali Agrobiznesu w Warszawie.

C.1. Zadania nieodpłatne

LODR w Końskowoli świadczył nieodpłatnie usługi doradcze w zakresie:

- prowadzenia działalności szkoleniowej (szkoleń, konferencji),
- prowadzenia działalności informacyjnej, doradczej i upowszechnieniowej wspierającej rozwój produkcji rolniczej,
- udzielania pomocy niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z UE, itp.,
- prowadzenia analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków do produkcji i rozpowszechniania informacji w tym zakresie,
- prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego,
- upowszechniania metod produkcji rolniczej przyjaznych dla środowiska,
- podejmowania działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, funkcjonalnego zarządzania gospodarstwa domowego,
- upowszechniania rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenia promocji wsi jako aktywnego miejsca wypoczynku,
- współdziałania w realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych,
- prowadzenia analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechniania tych analiz w pracy doradczej.

Zadania planowane do wykonania w 2019 r. powiązane były z wyznaczonymi priorytetami na szczeblu krajowym i wojewódzkim (tabela C.).

Zadanie 1.

Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich

LODR w Końskowoli zorganizował w 2019 roku ogółem 1023 formy szkoleniowe i przeszkolił ponad 21 tysięcy rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

Przykładowa tematyka form szkoleniowych:

Przykładowa tematyka szkoleń:

Z.1.A. „Nowe rozwiązania technologiczne w uprawie zbóż”, „Nowe rozwiązania technologiczne w uprawie rzepaku”, „Analizy glebowe i precyzyjne nawożenie roślin”, „Innowacje technologiczne w produkcji sadowniczej”, „Innowacje technologiczne w produkcji warzywniczej”, „Nowe rozwiązania technologiczne w uprawie roślin bobowatych”, „Innowacje technologiczne w produkcji roślinnej”, „Konserwujące systemy uprawy roli, jako nowe rozwiązania w produkcji roślinnej, warunkujące ochronę gleby, wody i klimatu”, „Nawadnianie upraw ogrodniczych”.

Z.1.B. „Agrotechnika zbóż ozimych i jarych”, „Agrotechnika zbóż i rzepaku”, „Lista odmian zalecanych w uprawie zbóż”, „Dobór gatunków i odmian jagodowych”, „Dobór gatunków i odmian ziarnkowych”, „Nawożenie i dokarmianie roślin sadowniczych”, „LOZ – Lista odmian zalecanych na teren województwa lubelskiego – dobór odmian”, „Poplony jako czynnik zmniejszający ilość nawożenia”, „Prawidłowa gospodarka nawozowa z uwzględnieniem zasadności badania gleb i ich wapnowania”, „Rola wapnowania w uprawie roślin rolniczych”, „Technologia uprawy zbóż”, „Uprawa roślin sadowniczych – jagodowe”, „Wpływ uprawy poplonów na żyzność gleby”, „Zasady uprawy gleby, siewu nasion, nawożenia i ochrony roślin”, „Technologia uprawy strączkowych”, „Zapobieganie degradacji gleb poprzez zmianowanie i uprawę roślin bobowatych”, „Aktualna sytuacja w hodowli bydła i produkcji mleka”, „Aktualne problemy nowoczesnego pszczelarstwa”, „Metody odchovu cieląt i jałówek”, „Chów bydła mięsnego”, „Poprawa efektywności produkcji mleka”, „Przygotowanie rodzin pszczelich do wykorzystania pożytków”, „Pszczola na TAK”, „Stosowanie zasad wymogów wzajemnej zgodności (cross - compliance) w gospodarstwach rolnych”, „Rejestracja i identyfikacja zwierząt, dokumentacja”, „Poprawa warunków środowiskowych w budynkach dla bydła”, „Bezpieczne stosowanie środków ochrony roślin w gospodarstwach rolnych”, „Zapobieganie rozprzestrzenianiu się afrykańskiego pomoru świń (ASF)”, „Zasady bioasekuracji w gospodarstwie utrzymującym świnię”.

Z.1.C. „Zasady prowadzenia rachunkowości uproszczonej w gospodarstwie rolnym w świetle PROW 2014-2020”, „Podatek VAT w rolnictwie”, „Formy ubezpieczeń społecznych w rolnictwie z elementami zasad ubezpieczeń majątkowych”.

Z.1.D. „Zasady i warunki produkcji metodami ekologicznymi”, „Czy produkcja ekologiczna się opłaca?”, „Dobre przykłady ekologicznego gospodarowania i innowacyjne rozwiązania”, „Wymogi i zasady otrzymania dofinansowania do upraw ekologicznych”, „Produkcja ziół i wykorzystanie ich walorów w gospodarstwie domowym”.

Z.1.E. „Podejmowanie i prowadzenie działalności pozarolniczej”, „Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich jako narzędzie rozwoju lokalnego”, „Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich poprzez kultywowanie tradycji rękodzielniczych regionu”, „Kobieta aktywna w środowisku lokalnym - motywowanie i inspirowanie do rozwoju”, „Kultywowanie tradycji rękodzielniczych regionu jako forma aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich”, „Motywowanie i inspirowanie do rozwoju kobiet aktywnych w środowisku lokalnym”, „Mój twórczy potencjał, czyli jak obudzić w sobie kreatywność”.

Z.1.F. „Planowanie żywienia rodziny - układanie jadłospisów”, „Wpływ żywności na zdrowie człowieka – zapobieganie chorobom cywilizacyjnym”, „Wiejskie gospodarstwo domowe – między tradycją a nowoczesnością”, „Funkcjonalne zagospodarowanie posesji wiejskiej”, „Estetyzacja najbliższego otoczenia w tym ogródków przydomowych w kontekście obowiązujących stylów i trendów”.

Z.1.G. „Zasady przyznawania płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego w 2019 r. oraz płatności w ramach wybranych działań PROW 2014-2020 w tym e-wniosek”, „Zasady przyznawania płatności za zazielenienie w 2019 r.”, „Restrukturyzacja małych gospodarstw”, „Modernizacja gospodarstw rolnych”, „PROW 2014-2020”, „Premie dla młodych rolników w ramach poddziałania [Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników] - objętego PROW 2014-2020”, „Instrumenty finansowe RPO WL 2014-2020 - pożyczki preferencyjne dla osób zakładających i firm rozwijających działalność gospodarczą”.

Z.1.H. „Organizacja i funkcjonowanie grup producentów rolnych”.

Z.1.I. „Analiza finansowa poszczególnych gałęzi działalności rolniczej”, „Ekonomiczne aspekty zarządzania gospodarstwem rolnym na podstawie wyników uzyskanych przez gospodarstwa z terenu województwa lubelskiego”.

Z.1.J. „Sprzedaż bezpośrednia produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego z gospodarstw rolnych - obowiązki i zwolnienia”, „Rolniczy handel detaliczny jako forma sprzedaży produktów lokalnych”, „Rolniczy handel detaliczny - rola i znaczenie dla lokalnych producentów”.

Z.1.K. „Prawidłowa gospodarka nawozowa ograniczająca spływy substancji biogenych do wód i cieków wodnych”, „Zasady stosowania nawozów w pobliżu cieków naturalnych, zbiorników wodnych, kanałów i rowów”.

Z.1.L. „Integrowana produkcja truskawek”, „Integrowana ochrona zbóż”, „Integrowana ochrona owoców z drzew ziarnkowych”, „Integrowana ochrona truskawek”, „Rozpoznawanie agrofagów oraz progów szkodliwości w uprawie rzepaku”, „Rozpoznawanie agrofagów oraz progów szkodliwości w uprawie zbóż”, „Propagowanie budowy mikroelektrowni w programie prosumenckim - czyli właściciel instalacji OZE jest zarówno producentem jak i konsumentem energii elektrycznej (instalacje fotowoltaiczne, wiatru i wody)”, „Propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków”, „Przeciwdziałanie antybiotykooporności u zwierząt”, „Korzyści z posiadania instalacji OZE we własnym gospodarstwie”, „Ochrona różnorodności biologicznej na terenach rolniczych i instrumenty wsparcia”.

Z.1.M. „Nasze kulinarne dziedzictwo - Smaki regionów”, „Tradycje kulinarne - budowanie produktu turystycznego, oferty turystycznej, alternatywnego źródła dochodu”.

Z.1.N. „Uwarunkowania prawne prowadzenia działalności turystycznej na wsi”.

Z.1.O. „Aktualne przepisy prawne dotyczące dyrektywy azotanowej”, „Aktualne przepisy prawne dotyczące dyrektywy wodnej”, „Przyczyny oraz sposoby zapobiegania eutrofizacji wód na terenach rolniczych”, „Zasady i wymogi wybranych pakietów działania rolno-środowiskowo-klimatycznego”, „Dokumentowanie działań rolnośrodowiskowych oraz minimalne wymogi i wymogi obowiązkowe”, „Aktualizacja zasad i wymogów dla uczestników programu rolnośrodowiskowego z PROW 2007-2013”, „Realizacja Programu na poziomie gospodarstwa”, „Odkrywamy bioróżnorodność - warsztaty edukacyjne w ramach ścieżki dydaktycznej EKOTRASA”.

Szkolenia wyjazdowe:

Z.1.A. - 8 szkoleń: „*Innowacje technologiczne w produkcji roślinnej*”, „*Innowacje w mechanizacji produkcji zwierzęcej*” – Nadarzyn – Centralne Targi Rolnicze, AgroTech Kielce, Ulhówek, Pożóg, „*Nowe rozwiązania technologiczne w uprawie ziemniaków*” – Żelazna, „*Innowacyjne rozwiązania w maszynach do zbioru i konserwacji pasz oraz transportu płodów rolnych*” - Narew.

Z.1.B. – 2 szkolenia: „*Agrotechnika zbóż i rzepaku*”, „*Lista odmian zalecanych w uprawie zbóż*” – Wiszniów, Pożóg (szkoleń nie planowano a ich realizacja wynikała z zapotrzebowania rolników na tego typu szkolenie).

Z.1.F. – 3 szkolenia: „*Dobór roślin w ogrodzie ozdobnym*”, „*Funkcjonalne zagospodarowanie posesji wiejskiej*” – Końskowola, Młynki, Stężycza.

Z.1.G. – 3 szkolenia: „*Innowacyjne wdrożenia oraz doświadczenia w organizacji grup operacyjnych na Węgrzech*” – Węgry, „*Współpraca w sektorze rolnym szansą na rozwój obszarów wiejskich*” – Małopolska, „*ABC serowarstwa w woj. lubelskim*” – Kazimierz Dolny.

Z.1.J. – 1 szkolenie: „*Rolniczy handel detaliczny - rola i znaczenie dla lokalnych producentów*” – woj. lubelskie.

Z.1.L. – 2 szkolenia: „*Rozpoznawanie agrofagów oraz progi szkodliwości w uprawie rzepaku*” - Wiszniów, „*Rozpoznawanie agrofagów oraz progi szkodliwości w uprawie zbóż*” – Ulhówek.

Z.1.N. – 2 szkolenia: „*Działalność gospodarcza w turystyce wiejskiej*” – Sarnaki, „*Rolnictwo zaangażowane społecznie - jako innowacyjny kierunek działalności pozarolniczej*” – woj. kujawsko-pomorskie.

Konferencje:

Z.1.A. - 6 konferencji, nt. „*Innowacje technologiczne w produkcji sadowniczej*” (*Uprawa porzeczek czarnych i czerwonych w Polsce - szanse i zagrożenia*), „*Nawadnianie i wapnowanie jako działania mające wpływ na ochronę gleb, wód i klimatu*” - Włodawa, „*Lubelski Dzień Ziemniaka*” – Pożóg. „*Innowacje technologiczne w uprawie borówki wysokiej*” - Klimki, „*Nowe technologie w produkcji drobiarskiej*” - Końskowola, „*Innowacyjne technologie uprawy soi oraz możliwości przerobu i wykorzystania jej nasion w żywieniu zwierząt*” – Kock.

Z.1.B. – 9 konferencji nt. „*Agrotechnika zbóż i rzepaku*” - Końskowola, „*Aktualne problemy nowoczesnego pszczelarstwa*” – Grabanów, „*Chów bydła mlecznego*” – Sitno, „*Nowe wyzwania w rolnictwie w dobie zmian klimatu. Nawadnianie i wapnowanie gleb*” - Sitno, Grabanów, Tomaszów Lubelski, „*Nowe przepisy prawne w obrocie materiałem szkółkarskim roślin sadowniczych i ozdobnych*” - Końskowola, „*Trzoda chlewna - problemy i wyzwania*” - Końskowola.

Z.1.C. – 2 konferencje nt.: „*Rachunkowość w gospodarstwach rolnych na podstawie danych PL FADN*” - Końskowola, „*Zmiany w Podatku VAT - nowe zasady rozliczeń*” - Końskowola.

Z.1.D. – 3 konferencje „*Zarządzanie żyznością gleby w gospodarstwie ekologicznym*” – Końskowola, „*Najnowsze terapie roślinne w profilaktyce zdrowotnej- szansą na innowacyjne wykorzystywanie surowców zielarskich*” – Puławy, „*Ekologiczna uprawa owoców miękkich – truskawka*” – Końskowola.

Z.1.E. – 1 konferencja „*Motywowanie i inspirowanie do rozwoju kobiet aktywnych w środowisku lokalnym*” – Dęba.

Z.1.F. – 1 konferencja nt. „*Wpływ żywności na zdrowie człowieka - zapobieganie chorobom cywilizacyjnym*” (*Zdrowy styl życia - profilaktyka przeciwnowotworowa*) – Grabanów (konferencji nie planowano a jej realizacja wynikała z zapotrzebowania na tego typu informacje).

Z.1.G. – 1 konferencja nt. „*Płatności bezpośrednie w 2019 roku oraz aplikacja eWniosekPlus*” – Końskowola.

Z.1.H. – 1 konferencja „*Propagowanie idei grup producentów rolnych jako skutecznego instrumentu zapewnienia wysokiej jakości żywności*” - Końskowola (konferencji nie planowano a jej realizacja wynikała z zapotrzebowania na tego typu informacje).

Z.1.I. 1 konferencja „*Analiza ekonomiczna gospodarstw rolnych w woj. lubelskim na podstawie prowadzonych wdrożeń w 2019 r.*” - Końskowola.

Z.1.J. – „*Wybrane przykłady tradycyjnego przetwórstwa produktów rolnych szansą na innowacyjny rozwój małych gospodarstw w województwie lubelskim*” – Końskowola.

Z.1.L. – 2 konferencje nt. „*Wykorzystanie na obszarach wiejskich instalacji OZE takich jak: kolektory do podgrzewania wody, panele fotowoltaiczne, małe turbiny wiatrowe, wodne, systemy rekuperacji (wentylacja z odzyskiem ciepła), pompy ciepła (pobierające ciepło np. z gleby, powietrza), kotły na biomasę i inne*” (OZE- szansa na innowacyjne rolnictwo) – Końskowola, „*Nowe wyzwania w rolnictwie w dobie zmian klimatu - nawadnianie i wapnowanie gleb*” - Biłgoraj.

Z.1.N. - 1 konferencja nt. „*Wykorzystanie potencjału gospodarstwa rolnego w tworzeniu gospodarstw opiekuńczych*” (Wiejskie usługi opiekuńcze – innowacyjna forma przedsiębiorczości) – Lublin.

Z.1.O. – 1 konferencja nt. „*Sporządzanie planu nawożenia oraz bilans składników nawozowych w gospodarstwie rolnym*” (Program azotanowy- nowe wymagania dla rolników) – Sitno (konferencji nie planowano a jej realizacja wynikała z zapotrzebowania na tego typu informacje).

Tab. 1. Działalność szkoleniowa wg form

L.p.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	szkolenie	925	14430	972	18931
2.	szkolenie wyjazdowe	15		21	550
3.	konferencja	22		30	2218
4.	Razem	962	14430	1023	21699

Tab. 2. Działalność szkoleniowa wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol	Tematyka*)	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
<i>a</i>	<i>b</i>	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	36	40	4	8	5	6	45	54	904	1720
Z.1.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	30	35	4	7	4	5	38	47	769	1578
Z.1.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej	2	2	0	1	1	1	3	4	60	95
Z.1.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	4	3					4	3	75	47
Z.1.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	176	187		2	6	9	182	198	2834	5056
Z.1.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	97	97		2	2	6	99	105	1457	2706
Z.1.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	37	48			3	3	40	51	778	1509
Z.1.B.3.	Normy i wymogi wzajemnej zgodności (w tym dobrostanu zwierząt)	10	11					10	11	120	217
Z.1.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych	2	2			1	0	3	2	50	23
Z.1.B.5.	BHP	3	5					3	5	37	176
Z.1.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	27	24					27	24	392	425
Z.1.C.	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	33	35			2	2	35	37	551	1008
Z.1.C.1.	Rachunkowość rolna	23	25			1	1	24	26	369	750

Symbol	Tematyka*)	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.C.2.	Rachunkowość podatkowa	6	7			1	1	7	8	130	187
Z.1.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe	4	3					4	3	52	71
Z.1.D.	Rolnictwo ekologiczne	27	27			3	3	30	30	468	634
Z.1.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	13	16			3	3	16	19	299	442
Z.1.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych	1	1					1	1	15	20
Z.1.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2007-2013, 2014-2020	13	10					13	10	154	172
Z.1.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	32	65			1	1	33	66	519	1064
Z.1.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej	6	4					6	4	93	140
Z.1.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	3	5					3	5	35	72
Z.1.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi	4	4					4	4	55	49
Z.1.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	19	52			1	1	20	53	336	803
Z.1.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	21	28	4	3		1	25	32	444	613
Z.1.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie	14	21				1	14	22	252	377
Z.1.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	6	6	4	3			10	9	182	226
Z.1.F.3.	Świadomość konsumencka i ekologiczna	1	1					1	1	10	10

Symbol	Tematyka*)	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.G.	Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych	415	399		3	1	1	416	403	5742	7366
Z.1.G.1.	Płatności bezpośrednie	208	213			1	1	209	214	2901	3793
Z.1.G.2.	PROW	156	140		3			156	143	2109	2541
Z.1.G.4.	Kredyty preferencyjne, komercyjne, leasing	4	3					4	3	40	31
Z.1.G.5.	Inne programy	47	43					47	43	692	1001
Z.1.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	1	2				1	1	3	10	81
Z.1.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	1	2				1	1	3	10	81
Z.1.I.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	5	3			1	1	6	4	84	107
Z.1.I.1.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	1	1					1	1	12	13
Z.1.I.2.	Wyliczanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	4	2			1	1	5	3	72	94
Z.1.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	19	29	1	1	1	1	21	31	368	539

Symbol	Tematyka*)	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	5	3					5	3	62	44
Z.1.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia	10	14			1	1	11	15	226	315
Z.1.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	4	12	1	1			5	13	80	180
Z.1.K.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	17	17					17	17	244	377
Z.1.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/	60	55	5	2	1	2	66	59	1018	1283
Z.1.L.1.	Zasady integrowanej produkcji	1	1					1	1	21	27
Z.1.L.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	18	17	4	2			22	19	262	302
Z.1.L.3.	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	1	2				1	1	3	12	105
Z.1.L.4.	Energetyka prosumencka	2	3					2	3	27	34
Z.1.L.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	16	12			1	1	17	13	307	255
Z.1.L.6.	Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami	2	4	1				3	4	45	68
Z.1.L.7.	Ustawa o ochronie zwierząt	18	15					18	15	324	481
Z.1.L.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	2	1					2	1	20	11

Symbol	Tematyka*)	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędnia gospodarstwa rolnego /8/	7	7					7	7	89	120
Z.1.M.4.	Tradycyjne zawody i rękodzieło	1	1					1	1	10	22
Z.1.M.5.	Tradycje kulinarne	6	6					6	6	79	98
Z.1.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku /9/	6	7	1	2	1	1	8	10	155	203
Z.1.N.1.	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy	3	4		1			3	5	30	95
Z.1.N.2.	Zagrody edukacyjne	3	3					3	3	60	42
Z.1.N.3.	Gospodarstwa opiekuńcze			1	1	1	1	2	2	65	66
Z.1.O.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych /10/	70	71				1	70	72	1000	1528
Z.1.O.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	19	26				1	19	27	266	834
Z.1.O.2.	Program rolno-środowiskowy i Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	45	41					45	41	554	611

Symbol	Tematyka*)	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.O.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	6	4					6	4	180	83
RAZEM		925	972	15	21	22	30	962	1023	14430	21699

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane
Należy wyjaśnić powody podjęcia zadań, które nie były ujęte w programie działalności oraz przyczyny nie wykonania zadań zaplanowanych.

Zadanie 2.

Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej

Doradcy i specjaliści pracujący w LODR w Końskowoli udzielali informacji w zakresie tematycznym pokazanym poniżej. Problemy, z którymi zwrócili się do nich rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich, dotyczyły szerokiego spektrum działalności doradczej, konkursów, imprez promocyjnych, targów.

Tematyka materiałów zamieszczanych na stronie internetowej w „Aktualnościach” wynikała z bieżących potrzeb i dostępnych informacji - ważniejsze wydarzenia z działalności LODR w Końskowoli, dostępne programy z PROW 2014-2020, informacje nt. ASF itp.; ponadto każdy dział ma swoją zakładkę, w której zamieszczał najbardziej aktualne informacje branżowe.

Miesięcznik „Lubelskie Aktualności Rolnicze” - 12 numerów (średni nakład 6012,5 egzemplarzy). Artykuły zamieszczane w tym wydawnictwie pisali w zdecydowanej większości pracownicy LODR.

Poniżej prezentujemy przykładowe formy działalności informacyjnej realizowane w 2019 r.

Z.2.A. Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze (1745) – przykładowe informacje: Nowe technologie w uprawie zbóż - dawki nawozów i termin stosowania, dolistne dokarmianie zbóż; Metody uprawy bezorkowej oraz zalety i wady stosowania tej metody; Nawadnianie truskawek; Nowe rozwiązania technologiczne w uprawie roślin bobowatych; Optymalne terminy zwalczania szkodników w rzepaku; Nowości w nawożeniu dolistnym, optymalne okresy stosowania stymulatorów wzrostu w zbożach; Nowe technologie w uprawie malin; Analiza próbek gleby pod kątem pH gleby; Zasady „Ogólnopolskiego Programu regeneracji gleb poprzez ich wapnowanie; Pasowa uprawa gleby sposobem na suszę; Efektywna uprawa w sytuacji katastrofalnych anomalii pogodowych (zwłaszcza suszy); Uprawa Strip-till; Niskoemisyjne praktyki agrotechniczne w produkcji rolnej; Nowe rozwiązania przy modernizacji budynków inwentarskich; Wykorzystanie ziarna owsa i kukurydzy w odchowie cieląt; Wymagania dotyczące żywienia bydła opasowego, zalecenia żywieniowe, poprawa jakości żywienia bydła w gospodarstwie; Ocieplenie dachu obory - nowe rozwiązania; Automatyzacja żywienia bydła - roboty paszowe i podawanie TMR-u; Innowacyjne metody stosowane w zapobieganiu stresu cieplnego; Neutralizator mykotoksyn w ziarnie; Przejście z działalności RHD na MLO; Przetwórstwo mięsa w ramach MLO; MLO, HACCAP, Akty prawne.

Materiały informacyjne na stronie www (18) - przykładowe: Wojewódzka Konferencja sadownicza - 29.03.2019 r.; Odmiany soi rekomendowane do uprawy na Lubelszczyźnie; Porzeczkki deserowe - perspektywiczny kierunek produkcji owoców; Rolnictwo precyzyjne – szykuje się agrowolucja; Nowe prawo UE w zakresie zdrowia roślin - Rejestracja podmiotów profesjonalnych i paszportowanie roślin.

Ulotka (1): Soja - podstawy agrotechniki (Nakład 2000 szt.).

Artykuły do miesięcznika „LAR” (21) - przykładowe: Barszcz Sosnowskiego; Decydujący czynnik w przyroście plonów; Rolnictwo precyzyjne - szykuje się agrowolucja; Analiza gleby w 10 minut; Podkładka - ważny element przy zakładaniu nowych nasadzeń jabłoni; Uprawa grochu ozimego - wyniki doświadczeń; Stres wzmacnia agresję; Dlaczego pszczoły znikają z uli?

Audycje tv (w tym wywiady tv) (3): Uprawa porzeczek deserowych - alternatywny kierunek produkcji sadowniczej (TVP Lublin, Panorama Lubelska, Agrowieści); Stosowanie bioregulatorów w sadach jabłoniowych celem ograniczenia wzrostu jednorocznych pędów po cięciu mechanicznym piłami konturowymi (TVP Lublin – Agrowieści).

Stoisko informacyjno-promocyjne (4): Stoisko LODR na Dniu Otwartych Drzwi w Końskowoli, Lubelski Dzień Ziemniaka (Pożóg); Święto pszczelarza (Hańsk).

Z.2.B. Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych (5122) – przykładowe informacje: Dobór technologii nawożenia i ochrony w zależności od warunków agrometeorologicznych; Poplony ścierniskowe termin siewu i terminy utrzymywania, Prawidłowa gospodarka nawozowa - dobór wapna na gleby z kategorii średnich; Jak należy prawidłowo stosować nawozy dolistne; Dopłaty do zakupu kwalifikowanego materiału siewnego; Dobór odmian, nawożenia i techniki uprawy do wprowadzenia nowej technologii uprawy bezorkowej w gospodarstwie; Nowe przepisy prawne w obrocie materiałem szkółkarskim roślin sadowniczych i ozdobnych; Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej; Rejestracja bydła; Praktyczne wskazówki dla rolników w przypadku konieczności uboju, Nowoczesny chów bydła mięsnego z uwzględnieniem zasad higieny, polepszanie dobrostanu, profilaktyka i bioasekuracja jako alternatywy dla stosowania antybiotyków u zwierząt w województwie lubelskim; Produkcja wołowiny QMP; Nowe technologie w produkcji pasz objętościowych; Aktualna sytuacja w produkcji trzody chlewnej; Aktualna sytuacja w produkcji mleka; Przechowywanie pasz; Żywienie bydła opasowego, bilansowanie dawek przy braku paszy w gospodarstwie; Dobrostan w zakresie ochrony świń; Normy wzajemnej zgodności w gospodarstwach rolnych; Ochładzanie w budynku inwentarskim; Dokumentacja niezbędna przy nawożeniu azotem, przechowywanie obornika; Emisja zanieczyszczeń do środowiska z gospodarstw zajmujących się produkcją świń; Modernizacja budynku inwentarskiego na potrzeby zmiany produkcji zwierzęcej; Zmniejszenie uciążliwości produkcji zwierzęcej dla otoczenia; Bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym; Podstawowe zasady w zwalczaniu ASF; Najważniejsze ograniczenia występujące w związku z wirusem ASF na terenie gminy; Grypa ptaków - aktualne zalecenia w zakresie bioasekuracji.

Ulotka (2): Odchów Kurek (Nakład 2000 szt.); Technologia uprawy na polu DW w Pożogu II (Nakład 400 szt.).

Materiały informacyjne na stronę www (42) - przykładowe: Dofinansowanie do wapnowania; Studenci UMCS gośćmi LODR; Warsztaty naukowe: „Stosowanie dobrych praktyk w rolnictwie celem ograniczania emisji amoniaku i azotanów”; Przechowywanie ozimin w sezonie 2018/2019; Doświadczenie z rozstawą międzyrzędzi w uprawie zbóż ozimych; Wystawa Zwierząt Hodowlanych, Maszyn i Urządzeń Rolniczych w Sitnie; Aktualne problemy nowoczesnego pszczelarstwa - X Lubelska Konferencja Pszczelarska w Grabanowie.

Artykuły do miesięcznika „LAR” (107) - przykładowe: Pszenica musi mieć jakość; Adiuwanty stosowanie w uprawach polowych; Co dalej z maliną?; Nowatorska uprawa porzeczek w formie szpalerowej jako alternatywa dla rolnictwa; Zakładamy plantację jagody kamczackiej; Zalety uprawy pasowej; Stosowanie nawozów dolistnych; Zawartość próchnicy podstawą żyzności gleb; Owce na Lubelszczyźnie - hodowla syntetycznej linii BCP; Pańskie oko krowę rozumie; Żywienie bydła a walory mięsa; Dodatkowe wymagania dla chowu świń w związku z ASF; Minimalne warunki utrzymania bydła; Wentylacja jako ważny element mikroklimatu; Wypas czas zacząć; Jak zabezpieczyć opryskiwacz na zimę.

Audycje radiowe (w tym wywiad radiowy) (6): Wpływ czynników środowiskowych w 2019 r. na przyspieszone zbiory plonów w ogrodnictwie oraz w uprawie rzepaku i zbóż (Polskie Radio Lublin); Aktualna sytuacja w rolnictwie, przebieg zniw (Polskie Radio Lublin); Susza w rolnictwie (Polskie Radio Lublin); Wystawa Zwierząt Hodowlanych (Katolickie Radio Zamość); Jubileuszowa Konferencja Pszczelarska w Grabanowie (Internetowe Radio Biper); Nagranie dla

„Grupy Azoty” i portalu nawozy.eu informacji dot. ochrony kukurydzy przed omacnicą prosowianką; Róże (Agro Wieści); Wywiad na temat szkodliwości chowacza galasówka (Nawozy non stop).

Audycje tv (w tym wywiad tv) (16) - przykładowe: Audycja na temat zapraw neonikotynoidowych w rzepaku (Portal Nawozy Eu); Susza w uprawie zbóż i rzepaku (TVP Lublin); Nawozy - stosowanie i podrabianie nawozów (TVP Lublin); Wywiad na temat zwalczania szkodników rzepaku (Portal Nawozy Eu); Zabiegi na łąkach i uprawa grochu ozimego (Agrowieści); Przechimowanie roślin i pierwsze zabiegi agrotechniczne w uprawie zbóż i rzepaku (Agrobiznes, Panorama Lubelska); Przechimowanie roślin jagodowych (TVP Lublin); Wywiad - wypalanie traw (kanał YT nawozy.eu); Stan przechimowania roślin (Panorama Lubelska); Postępowanie z pustymi opakowaniami po nawozach (Panorama Lubelska).

Artykuły w innych wydawnictwach (w tym wywiady prasowe) (5): Ocena uszkodzeń po przymrozkach w uprawach sadowniczych - truskawki (Dziennik Wschodni); Wystawa Zwierząt - ilości, nowości (Tygodnik Zamojski); Wystawa Zwierząt Hodowlanych, zasady typowania i oceny zwierząt (Dziennik Wschodni); Wystawa Zwierząt (Kronika Tygodnia); Wystawa Zwierząt - ilości, nowości (Tygodnik Zamojski).

Stoisko informacyjno-promocyjne (6): Dzień Otwartych Drzwi na Polu DW w Pożogu II; Dzień Otwartych Drzwi w Końskowoli. Ocena królików (czempionat); II Festiwalu Wieprzowiny Mleka i Miodu w Bogucinie; Lubelski Dzień Ziemiaka; Jesienny Kiermasz Materiału Szkółkarskiego; XXXIII Wystawa Zwierząt Hodowlanych Maszyn i Urządzeń Rolniczych w Sitnie; Białkopodlaskie Święto Miodu - Kobylany 2019.

Z.2.C. Rachunkowość w gospodarstwach rolnych (1332) – przykładowe informacje: Ewidencja przychodów i rozchodów; Prowadzenie uproszczonej rachunkowości rolnej; Podatki z działalności pozarolniczej, z działów specjalnych produkcji rolnej itp.; Zasady JPK; VAT w rolnictwie, zasady, podstawowe informacje; Stawki podatku VAT w działalności rolniczej; Zasady przyśpieszonego zwrotu podatku VAT; Podzielona płatność, biała lista, NIP 7; Wykorzystanie białej listy do weryfikacji kontrahenta; Ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt z dofinansowaniem z budżetu państwa w 2019 r., warunki i korzyści, stawki itp.; Zasady ubezpieczeń rolników a KRUS.

Materiały informacyjne na stronę www (4): Zmiany w podatku VAT od września 2019 r.; Informacje dotyczące planowanej konferencji z zakresu podatku VAT; Konferencja podatkowa i warsztaty z agroleśnictwa w Końskowoli; Zarządzanie ryzykiem produkcyjnym i rynkowym w gospodarstwie.

Artykuły w miesięczniku „LAR” (12) - przykładowe: Dochód gospodarstw rolnych po wejściu Polski do Unii Europejskiej; Koszty produkcji w gospodarstwach rolnych; Podzielona płatność VAT; Nowy ogólnodostępny wykaz podatników VAT; Rejestracja podatników VAT; Zwrot akcyzy za paliwo rolnicze w 2019 roku; Działalność nierejestrowana; Pozarolnicza działalność rolników - ubezpieczenia i formy opodatkowania; Ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w 2019 roku.

Z.2.D. Rolnictwo ekologiczne (548) – przykładowe informacje: Możliwości uprawy czosnku w ekologii; Uprawa marchwi i sprzedaż w ekologii; Zmiany w rolnictwie ekologicznym w 2019 roku; Stawki w płatnościach ekologicznych, zmiany w 2019 roku; Ekologiczna uprawa owoców miękkich; Przystawianie gospodarstwa na produkcję ekologiczną, produkcja równoległa, wprowadzanie nowych upraw do gospodarstwa ekologicznego; Ekologiczna uprawa warzyw; Ekologia – pakiety, stawki dopłat, certyfikacja; Produkcja ekologiczna pasz dla zwierząt; Sprzedaż produktów ekologicznych; Możliwość wprowadzania zmian w zasiewach w rolnictwie ekologicznym

z powodu suszy; Program rolnictwo ekologiczne – zasady; Dopłaty do upraw ekologicznych, możliwości refundacji kosztów certyfikacji; Warunki i możliwości sprzedaży produktów certyfikowanych ekologicznych z własnego gospodarstwa.

Materiały na stronę www (15) - przykładowe: Dokumentacja gospodarstwa ekologicznego; Niedozwolone pozostałości środków ochrony roślin w uprawach ekologicznych; Środki ochrony roślin dopuszczone do stosowania w rolnictwie ekologicznym; Ekologiczna uprawa ziół; Nawożenie w gospodarstwie ekologicznym; Walka z chwastami; Odstępstwa w produkcji ekologicznej; Dziko rosnące rośliny lecznicze, ich występowanie i ekologiczny zbiór; Zarządzanie żyznością gleby w gospodarstwie ekologicznym.

Ulotka (1): ABC rolnictwa ekologicznego (Nakład 2000 sztuk).

Artykuły w miesięczniku „LAR” (26) - przykładowe: Ekologia szansą na zwiększenie dochodów; Zioła w ochronie roślin; Kiedy warto zakładać gospodarstwo ekologiczne; Ekologia - cel priorytetowy; Produkty ekologiczne; Kosmetyki ekologiczne; GMO - wady i zalety; Środki ochrony roślin dopuszczone do stosowania w rolnictwie ekologicznym; Działanie Rolnictwo ekologiczne - dekalog 2019; Odmiany truskawek w gospodarstwach ekologicznych; Co wiesz na temat rolnictwa ekologicznego?; Chów zwierząt w systemie ekologicznym.

Audycje tv (w tym wywiad tv) (1): Wywiad na temat laureatów konkursu na najlepsze gospodarstwo ekologiczne dla Panoramy Lubelskiej.

Z.2.E. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (473) – przykładowe informacje: Prowadzenie działalności pozarolniczej a możliwości ubiegania się o premię MR; Wymagania formalno-prawne przy zakładaniu działalności gospodarczej - premia na założenie działalności 2019; Działalność gospodarcza - Przetwórstwo zbóż i mleka krowiego; Wymogi formalno-prawne rejestracji i funkcjonowania KGW zgodnie z zapisami nowej ustawy; Dofinansowanie na działalność KGW - rejestracja w KSOW; Sposoby aktywizacji i integracji mieszkańców; Procedury zakładania profilu zaufanego dla zarządu organizacji; Szczegółowy wykaz działalności pozarolniczych z rozporządzenia; Przedstawienie ogólnych informacji dot. zakładania działalności gospodarczej, wysokości składek ZUS w 2019 roku.

Materiały na stronę www (19) - przykładowe: Premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej na nowych, korzystnych zasadach; Gala finałowa konkursu „Sposób na sukces”; Poradnik dla KGW; Piknik „Poznaj Dobrą Żywność”; Znowelizowana ustawa o KGW; Wspólnie o Funduszach Europejskich; Prowadzenie uproszczonej ewidencji przychodów i kosztów przez KGW; XXI Święto Jesieni w Kazimierzu Dolnym; Spotkanie informacyjne dla sołtysów i sołtysek.

Artykuły w miesięczniku „LAR” (7): Kostomłoty wyróżnione w konkursie „Sposób na sukces”; Kolejne dotacje dla Kół Gospodyń Wiejskich; Dojrzały - Wspaniali, Klub Seniora w Starym Zamościu; Gmina dba o swoich mieszkańców; Panna Apteczka, czyli jak pięknie połączyć przeszłość z teraźniejszością; Smaki Perkowic; Dom Seniora w Stanisławce.

Stoisko informacyjno-promocyjne (1): stoisko promocyjne w miejscowości Grudź.

Z.2.F. Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego (321) – przykładowe informacje: Racjonalne żywienie rodziny; Jak zwiększyć odporność w okresie jesienno -zimowym; Badania profilaktyczne (cytologia, mammografia) zasady i możliwość bezpłatnego badania; Nadciśnienie tętnicze a dieta; Pielęgnacja roślin w ogrodzie; Zasady kompostowania; Zasady wiosennych zabiegów

w ogrodzie; Wiosenne nasadzenia w ogrodzie i nawożenie roślin ozdobnych; Jesienne zasilanie roślin; Zabezpieczenie ogrodu na zimę; Możliwość dochodzenia praw konsumenckich przed powiatowym rzecznikiem konsumenta; Świadomość kupowania-etykieta produktu; Selektywna zbiórka odpadów, możliwość kompostowania resztek organicznych; Możliwość odstąpienia od umowy zawartej na odległość.

Materiały na stronę www (5) - przykładowe: Aromaterapia; Produkt polski - kupuj świadomie; Jak rozpoznać ekologiczną żywność?; Kupuj świadomie.

Artykuły w „LAR” (26) - przykładowe: Choroby dietozależne; Wybrane przykłady tradycyjnego przetwórstwa produktów rolnych szansa na innowacyjny rozwój małych gospodarstw w województwie lubelskim; Zakwas z buraków - naturalny napój energetyczny; Rehabilitacja rolników, czyli gdzie po odzyskanie zdrowia; Warzywa na odporność; Ogródek ziołowy zdrowy i piękny; Soda jako przyjaciel zdrowia; Rośliny leczące rany; Olej konopny CBD; Zima najlepszy czas na planowanie zmian w ogrodzie.

Z.2.G. Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych (10624) – udzielono informacji m. in. na temat: dostępności uruchamianych działań PROW 2014-2020 zgodnie z harmonogramem umieszczonym na stronie MRiRW, zmian przyznawania dopłat do ONW, zasad przyznawania płatności bezpośrednich przy jednoczesnym spełnianiu wymogów zazielenienia i dywersyfikacji, platformy E-wniosek Plus, płatności do zwierząt, płatności do małych gospodarstw; Kwoty dopłat bezpośrednich za 2019 rok; Zasad korzystania z finansowania na nawadnianie; Możliwość finansowania poprawy efektywności energetycznej w przedsiębiorstwie w ramach RPO na lata 2013 -2020; Dostępność do kredytów preferencyjnych, komercyjnych czy leasingu, możliwości uzyskania wsparcia przy sytuacjach kryzysowych czy nadzwyczajnych, możliwości pozyskania kredytu tzw. klęskowego; zasad i warunków przystąpienia do programu - czyste powietrze, likwidacji stada - rekompensaty i inne źródła pomocy dla hodowcy; naboru wniosków o przyznanie pomocy rolnikom, którzy z powodu upadłości podmiotu skupującego nie otrzymali zapłaty za odstawione świnie; Wsparcie wapnowania regeneracyjnego gleb.

Materiały na stronę www (28) - przykładowe: Dopłaty bezpośrednie w 2019 r. – wydłużony termin składania wniosków; Rolniku pamiętaj wypalanie traw grozi utratą dopłat; Płatności bezpośrednie – zmiany ONW oraz EFA; Wyższa Premia dla młodych rolników; Restrukturyzacja małych gospodarstw także dla osób nieubezpieczonych w KRUS; Uwaga producenci surowca tytoniowego; Rolniku pamiętaj!; Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej; Pomoc finansowa dla producentów świń; Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój; Pomoc suszowa; Modernizacja gospodarstw rolnych – Dotacje na inwestycje w nawadnianie gospodarstw; Dofinansowanie do ograniczania zanieczyszczenia wód azotanami; Łatwiejszy obrót ziemią rolną. Zmiany przepisów, obowiązki wobec KOWR.

Artykuły do „LAR” (24) - przykładowe: Płatności bezpośrednie w 2019 roku; Wyższe premie dla młodych rolników; Planowane zmiany w Restrukturyzacji małych gospodarstw w 2019 roku; Pomoc z PROW dla rolników poszkodowanych w wyniku klęsk żywiołowych lub ASF; Pomoc finansowa dla producentów trzody chlewnej; Zasady kontroli gospodarstw rolnych przez ARIMR; Pomoc na przetwórstwo w rolniczym handlu detalicznym; Kredyty klęskowe z dopłatami ARiMR w 2019 roku; Warunki i zasady restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne; Darmowe konto bankowe; Dochodzenie należności w rolnictwie; Pomoc na wyrównanie dochodów producentów trzody chlewnej z terenów objętych ASF; Regeneracja środowiskowa gleb poprzez ich wapnowanie.

Artykuły w innych wydawnictwach (8): Zmiany w płatnościach bezpośrednich i płatnościach ONW w 2019 roku; Nowe nabory wniosków z PROW 2014-2020; Restrukturyzacja małych gospodarstw w 2019 r.; Pomoc na inwestycje związane z przechowywaniem i aplikowaniem nawozów naturalnych; Wyższe premie na pozarolniczą działalność gospodarczą; Wnioski o dopłaty do materiału siewnego tylko do 25 czerwca 2019 r.; Dofinansowanie do wapnowania (Wiadomości Gminne - Miesięcznik gminy Biała Podlaska).

Z.2.H. Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku (116) – udzielano informacji m. in. na temat zasad tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych i możliwości skorzystania przez grupy ze środków pomocowych; Zasad rejestracji GPR; Terminu złożenia wniosku o płatność za przeprowadzoną kontrolę; System Gwarantowanej Jakości Żywności (QAFP); Przygotowania produktów rolnych do sprzedaży tj.: czyszczenie, pakowanie, transport; Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne; Dobre praktyki higieniczne przy produkcji żywności w warunkach domowych.

Materiały na stronę www (4): Rejestr wstępnie uznanych grup producentów, uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń oraz ponadnarodowych organizacji producentów i ich zrzeszeń; Informacja o rejestrze GPR w woj. lubelskim; Propagowanie idei grup producentów rolnych jako skutecznego instrumentu zapewnienia wysokiej jakości żywności; Relacja ze szkolenia połączonego z warsztatami serowarskimi.

Artykuły w „LAR” (4): Od Kółka do giganta; Wywiad z Stanisławem Daniłosem – prezesem Zrzeszenia SAD-POL w Polubiczach; Przede wszystkim rolnik; Wsparcie dla grup producentów - na działania informacyjne i promocyjne.

Z.2.I. Zarządzanie gospodarstwem rolnym (566) – udzielono m. in. informacji dotyczących opłacalności produkcji rolniczej, płodów rolnych, środków do produkcji, cen targowiskowych; Koniunktura na rynku trzody chlewnej i opłacalność produkcji w tym sektorze; Kształtowanie się cen skupu opasów /tendencja zwykła/; Organizacji pracy w gospodarstwie; Korzystania z programów internetowych do zarządzania gospodarstwem; Zasad analizy utraconego dochodu trzody chlewnej w strefie ASF; Wyliczenie opłacalności hodowli bydła mięsnego - ceny 1kg; Dane do sporządzenia kalkulacji rolniczej uprawy rzepaku ozimego w warunkach 2019 roku; Restrukturyzacja zadłużenia podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne; Poprawności zarządzania swoim gospodarstwem rolnym, procedur załatwiania spraw w związku z zamiarem nabycia nieruchomości rolnych; Relacje cenowe produktów rolnych do cen maszyn rolniczych.

Materiały informacyjne na stronie www (14) przykładowe: Wyniki konkursu „Rolnik Lubelszczyzny”; Gala plebiscytu „Mistrzowie Agro w Lublinie”; Zestawienie – blok cenowy - zboża, żywiec, owoce, skupy.

Artykuły w „LAR” (14) przykładowe: Koszty i opłacalność produkcji ziemniaka; Odważni inwestują i zyskują; Prezentacja wstępnych wyników standardowych wybranych gospodarstw rolnych uczestniczących w projekcie Polski - FADN w roku obrachunkowym 2017; Próg opłacalności zakupu prasy kosztującej i zwijającej; Opłacalność produkcji porzeczki czarnej; Koszty i opłacalność uprawy roślin pastewnych na nasiona; Wyższa pomoc de minimis w rolnictwie; Rolnicze inwestycje budowlane - ze zgłoszeniem i bez; Analiza ekonomiczna; Gala plebiscytu „Mistrzowie Agro”.

Z.2.J. Promocja produktów lokalnych i regionalnych (261) – przykładowe informacje: Zasady udziału w konkursie Bitwa Regionów; Wsparcia w przetwarzanie produktów regionalnych własnej produkcji, obrót nimi lub ich rozwój; Zasady uczestnictwa w konkursie „Nasze kulinarne dziedzictwo”; Rejestrowanie sprzedaży bezpośredniej w poszczególnych inspekcjach nadzorujących; Sprzedaż bezpośrednia owoców - wymagania formalno-prawne; Obowiązek rejestracji jako dostawcy bezpośredni producentów żywności nieprzetworzonej pochodzenia roślinnego w Powiatowej Inspekcji Sanitarnej; Małe przetwórstwo - odpowiednie warunki, sprzedaż lokalna, marginalna i ograniczona; Sprzedaż bezpośrednia - przepisy prawne; Zmniejszenie liczby pośredników niezbędnych do dostarczenia konsumentowi produktu końcowego zapewnia lepszą jakość wynikającą z wyeliminowania przechowywania; Wymagania formalno - prawne przy uruchamianiu i prowadzeniu działalności w ramach RHD; Zakres kontroli Insp. wet w RHD; Zasady przyjmowania wniosków z RHD.

Materiały informacyjne na stronę www (9) - przykładowe: Międzynarodowe targi żywności; Bogactwo naszego regionu - produkty lokalne i tradycyjne drogą do sukcesu; Jak robić biznes na produktach lokalnych?; Wybrane przykłady tradycyjnego przetwórstwa produktów rolnych szansa na innowacyjny rozwój małych gospodarstw w województwie lubelskim; Od pola do stołu po norwesku; Krótkie łańcuchy dostaw żywności w oparciu o produkty regionalne; Rolniczy Handel Detaliczny z możliwością dofinansowania z ARiMR.

Artykuły w „LAR” (5): Kompost - wykorzystanie w uprawie ekologicznej; Promocja produktów lokalnych przez firmę Kresowe pierniki Anna Rymkiewicz; Zasady zdrowego żywienia; Od pola do stołu po Norwesku; Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój.

Audycje radiowe (w tym wywiad radiowy) (1): Wywiad dla stacji Puławy 24 w programie Niedziela dla Farmera.

Artykuły w innych wydawnictwach (1): Rolniczy Handel Detaliczny (Dziennik Wschodni).

Z.K. Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne (187) – udzielano m. in. informacji dotyczących prowadzenia prawidłowej gospodarki nawozowej ograniczającej sploty substancji biogennej do wód i cieków wodnych, nowych obowiązków rolników związanych z nawożeniem azotem i przechowywaniem nawozów naturalnych, aspektów prawnych i technologicznych nawadniania upraw warzywniczych, warunków otrzymania „Pozwolenia wodnoprawnego”; Przepisy związane z poborem wody do nawadniania; Korzystanie z własnego ujęcia wody - obliczanie zużycia; Najnowsze obowiązki korzystania z Prawa wodnego.

Materiały informacyjne na stronę www (1): Pozwolenia wodnoprawne w nowym Prawie wodnym.

Artykuły w „LAR” (1): Dobra praktyka rolnicza po nowemu.

Z.2.L. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska (1532) - przykładowe informacje: Omówienie zasad integrowanej produkcji w gospodarstwach sadowniczych; Zasady integrowanej produkcji; Ochrona roślin przed organizmami szkodliwymi, polegająca na wykorzystaniu wszystkich dostępnych metod ochrony; Obowiązek stosowania zasad integrowanej ochrony roślin przez wszystkich profesjonalnych użytkowników środków ochrony roślin; Prace pielęgnacyjne, spulchnianie międzyrzędzi jako element integrowanej ochrony w ziołach; Integrowana ochrona malin i truskawek; Integrowana ochrona roślin; Integrowana ochrona roślin

bobowatych - zakaz stosowania środków ochrony roślin planowanych do zazielenienia; Jak wymiana materiału siewnego roślin ma wpływ na zmniejszenie ilości stosowania pestycydów w ochronie; Informacja na temat fotowoltaiki (otrzymywanie prądu z energii słonecznej) oraz instalacji słonecznych (otrzymywanie ciepłej wody w energii słonecznej); Instalacje odnawialnych źródeł energii; Prawidłowe postępowanie z odpadami i ściekami z gospodarstwa; Ogólne zasady ochrony zwierząt; Antybiotykooporność u zwierząt; Praktyczne wskazówki dla rolników w przypadku konieczności uboju zwierząt gospodarskich kopytnych poza rzeźnią; Wymagane kwalifikacje osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt.

Materiały informacyjne na stronę www (9) - przykładowe: Tiuram niedopuszczony do stosowania w ochronie roślin; Nowa ulga termomodernizacyjna; Czy warto ogrzewać dom pompą ciepła?; Kompostowanie odpadów z gospodarstwa domowego; Gospodarka o obiegu zamkniętym a rolnictwo; Etykietowanie energetyczne.

Ulotka (1): Transport zwierząt (Nakład 2000 sztuk).

Artykuły w „LAR” (23) - przykładowe: Ochrona truskawek i malin w 2019 roku; Ćma bukszpanowa; Zmiany w Programie Ochrony Roślin Sadowniczych w 2019 roku; Termin siewu i lokalizacja uprawy a skład gatunkowy szkodników; Ogrzewanie domu pompą ciepła; Komunalne osady ściekowe - zasady stosowania w rolnictwie; Segregacja śmieci; Prawne aspekty ochrony zwierząt; Program „Czyste powietrze” - dotacje do budynków po nowemu; Przewody kominowe - jak często należy je czyścić; Program azotanowy - nowe obowiązki dla rolników; Czym grozi palenie śmieci w domowych piecach.

Audycja radiowa (w tym wywiad radiowy) (2): Odnawialne źródła energii (Radio Lublin).

Artykuły w innych wydawnictwach (w tym wywiady prasowe) (1): Segregacja śmieci (AGRO - magazyn ludzi przedsiębiorczych).

Z.2.M. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego (55) – przykładowe informacje: Zaproszenie do wzięcia udziału w konkursie wielkanocnym na: wielkanocną babkę i mazurka, palmę tradycyjną i współczesną, pisanekę, baranka ze słomy i kartkę z wycinanką z motywem wielkanocnym organizowanym przez LGD „Zielony Pierścień”; Zawody tradycyjne- zapomniane np. kowalstwo itp.

Materiały informacyjne na stronę www (6): Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi; Gospodarstwo Rybackie Bełzec Mistrzem Krajowym konkursu AgroLiga 2018; Konkurs świąteczny promujący tradycje wielkanocne i rękodzieło; Ogólnopolski portal o tematycznych wsiach; Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych; Jubileusz 60-lecia Klubu Twórców Ludowych w Puławach.

Artykuły w „LAR” (15) - przykładowe: DOD w Końskowoli; Turystyka winiarska (Enoturystyka) – rola edukacji w kształtowaniu oferty turystycznej; Tradycje kulinarne – Wielkanoc; Ogórki w słoiku; Sezon na ziemniaki; Potrawy z mąki i kasz.

Audycje tv (w tym wywiad tv) (3): Ludowa Szkoła Rolnicza w Sitnie; Muzeum rolnictwa w Sitnie (TVP Lublin – Afisz-magazyn kulturalny); Zwykle-niezwykłe – o wystawie monideł w sitnieńskim muzeum (Audycja TVP3).

Stoisko informacyjno-promocyjne (62): Dni Janowa Podlaskiego; Agropiknik w Obszy; stoiska na dożynkach gminnych i powiatowych.

Z.2.N. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku (220) – przykładowe informacje: Miejsca do spędzenia weekendu lub wakacji na terenie województwa lubelskiego, kwatery agroturystyczne, miejsca z produktami lokalnymi; Promocja zagród edukacyjnych, organizacja stoiska DOD w Końskowoli; Zasady i warunki tworzenia gospodarstwa opiekuńczego; Możliwość pozyskania finansowania na utworzenie gospodarstwa opiekuńczego; Miejsca do spędzenia ferii zimowych na terenie powiatu puławskiego i janowskiego - stoki narciarskie i kwatery agroturystyczne.

Materiały informacyjne na stronę www (6) - przykładowe: Wyniki konkursu plastycznego „Odpoczywaj na wsi”; Wyjazd studyjny „Rolnictwo zaangażowane społecznie jako innowacyjny kierunek działalności pozarolniczej”; Konferencja „Wiejskie usługi opiekuńcze – innowacyjna forma przedsiębiorczości”; Weekend za pół ceny.

Artykuły w „LAR” (9) - przykładowe: Funkcjonowanie Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych; Gospodarstwa opiekuńcze - urzeczywistnienie idei rolnictwa społecznego w Polsce; Rolnictwo zaangażowane społecznie - jako innowacyjny kierunek działalności pozarolniczej; Kreatywność, gospodarność i upór w dążeniu do celu - aktywność Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Godziszów; Nie święci garnki lepią; Szkoła z tradycjami; Dieta na dobry wzrok.

Artykuły w innych wydawnictwach (1): Zagrody edukacyjne - oferta podczas DOD w Końskowoli (Dziennik Wschodni).

Stoisko informacyjno-promocyjne (8) - przykładowe: Stoisko promujące ofertę zagród edukacyjnych podczas DOD w Końskowoli, Stoisko promujące ofertę zagród edukacyjnych podczas III wojewódzkiego Dnia Pola - Lubelszczyzna spichlerzem Polski.

Z.2.O. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych (1569) – udzielano informacji dotyczących m. in. prawidłowej gospodarki nawozowej, planów nawozowych, miejsc do przechowywania nawozów naturalnych, prawidłowej agrotechniki, konieczności prowadzenia w gospodarstwie ewidencji zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem azotem, utrzymywania pokrywy zielonej na polach, jako jeden ze sposobów zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzenia rolniczego, stosowania nawozów azotowych - terminy, Dyrektywy azotanowej (nowe wymagania dla rolników), danych potrzebnych do sporządzenia Planu Nawozowego, Nowego Prawa Wodnego, wyliczeń minimalnej powierzchni zbiornika na gnojowicę, możliwości ubiegania się o dofinansowanie budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę, wymagań poszczególnych pakietów i wariantów działań rolnośrodowiskowo-klimatycznych, prowadzenia rejestru działań, prowadzenie ewidencji zabiegów ochrony roślin.

Materiały informacyjne na stronę www (7): Program azotanowy - nowe obowiązki dla rolników; Nabór wniosków na „Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”; Ochrona jakości wód w aspekcie działalności rolniczej; Termin stosowania nawozów przedłużono do 30 listopada; Wyzwania środowiskowe w rolnictwie; Bioróżnorodność w cenie; Jak zwalczyć Barszcz Sosnowskiego?

Ulotka (2): Przydomowe oczyszczalnie ścieków wykonywane samodzielnie; Płyty obornikowe i zbiorniki na gnojówkę (Nakład po 2000 sztuk).

Artykuły w „LAR” (15) - przykładowe: Miododajna EFA; Czy warto budować płyty obornikowe i zbiorniki na gnojówkę?; Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone; Pielęgnacja tradycyjnych sadów przydomowych; Plan nawożenia azotem; Znaczenie uprawy poplonów; Ochrona gleb i wód; Programy rolnośrodowiskowo - klimatyczny pakiet 6; Bioróżnorodność w glebie.

Audycja radiowa (w tym wywiad radiowy) (1): Program azotanowy. Nowe obowiązki dla rolników i doradców (Radio Puławy).

Audycje tv (w tym wywiad tv) (1): Realizacja programu azotanowego. Cele programu. Obowiązki dla rolników - rejestrowanie nawożenia azotem (TVP Agrobiznes).

Artykuły w innych wydawnictwach (2): Wywiad „W trosce o środowisko” - dyrektywa ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych (Echo Katolickie); Obszary Natura 2000 w powiecie łęczyńskim (artykuł w gazecie „Ziemia Łęczyńska”).

Tab. 3. Działalność informacyjna wg form

L.p.	Forma*)	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	informacja		22935		24671
2.	wydawnictwa	liczba form	nakład	liczba form	nakład
2.1.	broszura				
2.2.	ulotka			7	12400
2.3.	materiały informacyjne na stronę www. ośrodka	56		187	
2.4.	artykuł w miesięczniku odr	325		309	
3.	pozostałe	liczba form		liczba form	
3.1.	audycja radiowa (w tym wywiad radiowy)	0		11	
3.2.	audycja tv (w tym wywiad tv)	3		24	
3.3.	artykuł w innym wydawnictwie (w tym wywiad prasowy)	2		18	
3.4.	stoisko informacyjne / promocyjne	74		81	

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

W tabeli 4 w kolumnie „Pozostałe” ujęto: audycja radiowa (w tym wywiad radiowy), audycja tv (w tym wywiad tv), artykuł w innym wydawnictwie (w tym wywiad prasowy).

Tab. 4. Działalność informacyjna wg form i tematów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostałe**)	
				Broшуra		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>s</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	1182	1745	0	0	0	1	8	18	25	21	0	0	6	4	3	3
Z.2.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	896	1490			0	1	6	15	21	17			6	4	3	3
Z.2.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej	242	209					2	2	3	4						
Z.2.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	44	46					0	1	1	0						
Z.2.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	4622	5122	0	0	0	2	19	42	108	107	0	0	4	6	2	27
Z.2.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	1097	1321			0	1	9	22	64	66			2	3	1	21
Z.2.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	659	680			0	1	7	14	31	30			2	3	1	5
Z.2.B.3.	Normy i wymogi wzajemnej zgodności (w tym dobrostanu zwierząt)	691	755					1	2	7	7					0	1
Z.2.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych	146	147							1	2						
Z.2.B.5.	BHP	250	233					1	2	1	0						
Z.2.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	1779	1986					1	2	4	2						

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Brozura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
				e	f	g	h	i	j	k	l	m	n				
a	b	c	d	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.C.	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	1375	1332	0	0	0	0	4	4	17	12	0	0	0	0	0	0
Z.2.C.1.	Rachunkowość rolna	772	705					1	0	6	3						
Z.2.C.2.	Rachunkowość podatkowa	444	476					3	3	8	6						
Z.2.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe	159	151					0	1	3	3						
Z.2.D.	Rolnictwo ekologiczne	652	548	0	0	0	1	0	15	30	26	0	0	0	0	0	1
Z.2.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	300	277			0	1	0	14	24	24					0	1
Z.2.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych	68	57					0	1	3	1						
Z.2.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2007-2013, 2014-2020	284	214							3	1						
Z.2.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	373	473	0	0	0	0	0	19	7	7	0	0	2	1	0	0
Z.2.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej	170	199					0	2	1	1						
Z.2.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	30	40							1	2						
Z.2.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi	90	113					0	3	2	1						
Z.2.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	83	121					0	13	3	3			2	1		
Z.2.E.5.	Program LEADER							0	1								
Z.2.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	368	321	0	0	0	0	0	5	23	26	0	0	0	0	0	1
Z.2.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie	100	65					0	1	20	21						
Z.2.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	200	185					0	1	2	3						

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Brozura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
				e	f	g	h	i	j	k	l	m	n				
a	b	c	d	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.F.3.	Świadomość konsumencka i ekologiczna	68	71					0	3	1	2					0	1
Z.2.G.	Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych	9655	10624	0	0	0	0	4	28	22	24	0	0	0	0	0	8
Z.2.G.1.	Płatności bezpośrednie	4631	4556					0	7	4	2					0	1
Z.2.G.2.	PROW	3377	3780					4	19	10	11					0	5
Z.2.G.3.	Programy Regionalne	35	15														
Z.2.G.4.	Kredyty preferencyjne, komercyjne, leasing	206	164							4	4						
Z.2.G.5.	Inne programy	1406	2109					0	2	4	7					0	2
Z.2.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	139	116	0	0	0	0	0	4	2	4	0	0	0	0	0	0
Z.2.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	79	76					0	3	2	4						
Z.2.H.2.	Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego	0	1														
Z.2.H.3.	Systemy żywności	45	22														

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Brozura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
				e	f	g	h	i	j	k	l	m	n				
a	b	c	d	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.H.4.	Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP	15	17					0	1								
Z.2.I.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	529	566	0	0	0	0	12	14	13	14	0	0	0	0	0	0
Z.2.I.1.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	35	62					0	2	0	4						
Z.2.I.2.	Wyliczanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	145	160							10	10						
Z.2.I.3.	Badanie koniunktury w rolnictwie	50	56							3	0						
Z.2.I.4.	Informacja rynkowa	299	288					12	12								
Z.2.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	278	261	0	0	0	0	2	9	3	5	0	0	0	0	0	2
Z.2.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	33	45					0	4	1	2						
Z.2.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia	95	72					1	3	1	2					0	1
Z.2.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	150	144					1	2	1	1					0	1
Z.2.K.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	267	187					0	1	2	1						

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Brozura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
				e	f	g	h	i	j	k	l	m	n				
a	b	c	d	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/	1762	1532	0	0	0	1	4	9	28	23	0	0	0	0	0	3
Z.2.L.1.	Zasady integrowanej produkcji	35	40														
Z.2.L.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	605	481					4	2	9	4						
Z.2.L.3.	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	39	37							2	2						
Z.2.L.4.	Energetyka prosumencka	15	16														
Z.2.L.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	225	244					0	2	2	2					0	2
Z.2.L.6.	Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami	146	127					0	1	2	2					0	1
Z.2.L.7.	Ustawa o ochronie zwierząt	230	160			0	1			1	1						
Z.2.L.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	467	427					0	4	12	12						
Z.2.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego /8/	44	55	0	0	0	0	0	6	18	15	0	0	59	62	0	3
Z.2.M.1.	Dziedzictwo kultury materialnej wsi	24	24					0	2	4	2			58	60	0	3
Z.2.M.2.	Zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi	0	1					0	2	1	0			0	1		
Z.2.M.3.	Twórczość ludowa	20	22					0	2	1	2			1	1		

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Broszura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
				e	f	g	h	i	j	k	l	m	n				
a	b	c	d	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.M.4.	Tradycyjne zawody i rękodzieło	0	5							1	0						
Z.2.M.5.	Tradycje kulinarne	0	3							11	11						
Z.2.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku /9/	177	220	0	0	0	0	3	6	10	9	0	0	3	8	0	1
Z.2.N.1.	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy	37	51					0	1	2	0			2	2		
Z.2.N.2.	Zagrody edukacyjne	70	75					1	1	1	2			0	3	0	1
Z.2.N.3.	Gospodarstwa opiekuńcze	45	57					2	3	2	2						
Z.2.N.4.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku	25	37					0	1	5	5			1	3		
Z.2.O.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych /10/	1512	1569	0	0	0	2	0	7	17	15	0	0	0	0	0	4
Z.2.O.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	660	772			0	2	0	5	3	2					0	3
Z.2.O.2.	Program rolno-środowiskowy i Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	832	782							10	9						
Z.2.O.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	20	15					0	2	4	4					0	1

Symbol tematu	Tematyka*)	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostałe**)	
				Brozura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku odr		Inne					
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>s</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
	RAZEM:	22935	24671	0	0	0	7	56	187	325	309			74	81	5	53

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane. Należy wyjaśnić powody podjęcia zadań, które nie były ujęte w programie lub braku realizacji zadań zaplanowanych.

***) należy opisać pozostałą działalność informacyjną.

Zadanie 3.

Prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich

Informacje udzielane rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych dotyczyły: zasad uzyskania uprawnień do wykonywania zabiegów ochrony roślin, spełniania wymogów prawnych przez stosujących środki ochrony roślin oraz sprzęt używany do wykonywania zabiegów ochrony roślin; możliwości ukończenia szkolenia przez osoby zajmujące się dystrybucją ŚOR (czyli tzw. doradztwem) oraz przez kandydatów na sprzedawców środków ochrony roślin; organizacji kursu operatorów kombajnów zbożowych; podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników pod kątem zwiększenia punktacji dla ubiegających się o dotacje „Premia dla młodych rolników” oraz „Restrukturyzacja Małych Gospodarstw”; terminu, miejsca i sposobu uzupełnienia wykształcenia rolniczego.

Współpraca ze szkołami rolniczymi polegała na organizowaniu spotkań informacyjnych, na których przekazywano informacje z różnych dziedzin potencjalnym beneficjentom programów rolniczych, uczniowie zapraszani byli do uczestnictwa w szkoleniach, konferencjach, pokazach, konkursach.

Tab. 5. Działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi według form

L.p.	Forma*)	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	informacja	2492	3757
3.	Pozostałe (jakie?)	4	2

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 6. Działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi wg form i tematów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol	Tematyka*)	Informacja		Porada indywidualna		Pozostałe**)		Łączna liczba odbiorców	
		<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.3.2.	podnoszenie kwalifikacji zawodowych	2455	3738					2455	3738
Z.3.3.	współpraca ze szkołami rolniczymi	37	19					37	19
Z.3.4.	Inne (staż, praktyka)					4	2	4	2

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

Należy wyjaśnić powody podjęcia zadań, które nie były ujęte w programie lub braku realizacji zadań zaplanowanych.

Zadanie 4.

Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych

Udzielono 8536 porad z zakresu płatności bezpośrednich, 6587 z zakresu PROW 2014 -2020, 226 z zakresu kredytów dla rolników, 1956 dotyczących dofinansowania do innych programów.

Tematyka porad (przykłady): Stawki płatności bezpośrednich za rok 2018; Procedura rejestrowania się w aplikacji e-wniosek plus; Zapoznanie rolników z zasadami deklarowania poszczególnych upraw i płatności w 2019 r., oraz przypomnienie o obowiązku przestrzegania norm dobrej kultury rolnej; Analiza wyników kontroli powierzchniowej i dostosowanie zmian w powierzchni działek, porada dot. wycofania działek i przygotowanie załączników do wprowadzenia działek z nowego podziału geodezyjnego; Zasady przyznawania płatności bezpośrednich w 2019 r.; Zmiany w zakresie obszarów EFA, nowa delimitacja ONW; Aplikacja eWniosek Plus; Zasady naliczania płatności bezpośrednich – JPO, zazielenienie, płatności dodatkowych, płatności do bydła, strączkowych, truskawek, ONW; Zasady przygotowania informacji z poszczególnych pól uprawnych do sporządzenia wniosku o płatności w 2019 roku; Zmiany w dopłatach bezpośrednich na 2019 rok; Zazielenienie, obszary proekologiczne EFA, dywersyfikacja upraw; Kontrola Foto w gospodarstwie, interpretacja raportu po kontroli i sporządzanie odwołania; Analiza protokołów pokontrolnych z dopłat bezpośrednich; Uprawy trwałe w płatności jednolitej, spełnienie warunków zazielenienia, itp.; Obliczanie wysokości dopłat rolnikom wdzierżawiającym grunty; Jak pozyskać dofinansowanie na założenie działalności gospodarczej; Warunki i zasady uzyskania dotacji w ramach działania PROW 2014-2020 - Premia dla Młodego Rolnika, Modernizacja gospodarstw rolnych - kryteria dostępu, zasady realizacji; Zasady dotyczące działania „Restrukturyzacja małych gospodarstw”; Płatności - system dla małych gospodarstw; Zasady ubiegania się o premię na rozpoczęcie działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich oraz wsparcia na zalesianie - procedury, dokumenty, planowane terminy naboru; Fundusze na rozwój przedsiębiorczości w ramach PROW; Omówienie zasady konkurencyjności w działaniach PROW; Płyta obornikowa - dotacje, warunki; Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych – warunki; Kredyty preferencyjne na zakup ziemi, maszyn, inwestycje budowlane - warunki uzyskania kredytu; Aktualnie obowiązujące oprocentowanie kredytów inwestycyjnych i kłeskowych w rolnictwie udzielanych przez Banki; Zakup ziemi zgodnie z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego; Kredyt restrukturyzacyjny z dopłatą do oprocentowania ze środków ARiMR.

Z.4.I.5. Pozostałe (inne programy): Program Czyste Powietrze: możliwość uzyskania dofinansowania na wymianę kotła na gazowy, docieplenie budynku i stropu nad poddaszem nieogrzewanym, modernizację c.o.; Pomoc finansowa na wyrównanie kwoty dochodu z terenu ASF; Dopłaty do materiału siewnego - wymagane załączniki; Wniosek tytoniowy - rekompensata za niezapłacone faktury; Procedura uzyskania dofinansowania do wapnowania gleb; Zasady przyznawania pomocy we wnioskach o pomoc kłeskową.

Z.4.II.5. Nieodpłatnie sporządzana dokumentacja do innych programów - Wypełnianie wniosków dla producentów suszu tytoniowego którzy nie otrzymali zapłaty za sprzedany surowiec w latach 2014-2017; Wniosek o udzielenie pomocy finansowej producentowi świń, który zaprzestał produkcji świń w związku z obowiązującym zakazem utrzymywania świń w gospodarstwie lub ich wprowadzania do gospodarstwa, wydanym w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń; Sporządzanie wniosków kłeskowych.

Tab. 7. Pomoc w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej wg form

L.p.	Forma*)	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	porada indywidualna		15808		17328
2.	dokumentacja niezbędna do uzyskania pomocy (nieodpłatna)		30		5670

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 8. Pomoc w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej wg form i tematów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Liczba odbiorców	
				Liczba form		Liczba uczestników			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.4.I.	działalność doradcza	15508	17328					15508	17328
Z.4.I.1.	płatności bezpośrednie	8223	8536					8223	8536
Z.4.I.2.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	6253	6587					6253	6587
Z.4.I.3.	Programy regionalne	20	23					20	23
Z.4.I.4.	kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, leasing	253	226					253	226
Z.4.I.5.	pozostałe	1059	1956					1059	1956
Z.4.II.	dokumentacja niezbędna do uzyskania pomocy (nieodpłatna)	Liczba odbiorców							
		P	W						
Z.4.II.2.	wypełnianie dokumentacji do wniosków w zakresie PROW***)		6						
Z.4.II.5.	inne	30	5664						

*) należy pozostawić tylko te formy i zakresy tematyczne, które były realizowane

**) w części opisowej należy wymienić „pozostałe” formy.

***) z wyłączeniem programu rolnośrodowiskowego

Zadanie 5.

Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowej w tym zakresie

Celem realizacji tego zadania jest monitorowanie kształtowania się cen podstawowych produktów rolnych, środków produkcji w województwie lubelskim oraz upowszechnianie tych informacji wśród rolników. Ośrodki Doradztwa Rolniczego są zobowiązane do systematycznego i ciągłego przekazywania cen do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Odbiorcami tych informacji są także Centrum Doradztwa Rolniczego, organizacje rolnicze, samorządowe, media lokalne i krajowe oraz firmy ubezpieczeniowe.

Notowania targowiskowe zbierane są co tydzień w większości powiatów województwa, następnie pozyskane dane wprowadzane są do internetowej bazy „Notowania”. Notowania dla MRiRW zbierane są tylko z wybranych targowisk i przesyłane poprzez Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej.

Opracowywanie okresowych analiz kształtowania się cen dla podstawowych produktów rolniczych i środków produkcji pozwala na określenie tendencji tych cen na rynku, co w konsekwencji pomaga rolnikom w podejmowaniu decyzji przy zarządzaniu swoim gospodarstwem.

Baza cen skupu produktów rolniczych z terenu całego naszego województwa wykorzystywana jest do celów informacyjnych, planowania i kalkulacji.

Monitoring cen nawozów mineralnych (1 raz w miesiącu), środków ochrony roślin (1 raz na 4 m-ce), pasz dla bydła i trzody chlewnej, dla koni, królików, pasze objętościowe (siano, słoma, sianokiszonka, kiszonka z kukurydzy), ceny ON – co miesiąc publikowane były ceny na inny asortyment, ceny materiału siewnego kwalifikowanego, materiały budowlane, maszyny i ciągniki rolnicze - raz w roku; informacje publikowane w „LAR” - co miesiąc inny asortyment i na stronie www. Monitoring cen płodów rolnych: ceny skupu owoców i warzyw – od maja do października, ceny skupu żywca wieprzowego w wybranych punktach skupu- przez cały rok, ceny skupu zbóż – w wybranych punktach skupu - przez cały rok - przekazywane co tydzień do mediów (TVP 1, Panorama Lubelska, Radio Lublin, Radio Katolickie, gazety „Wspólnota” lokalne-5, Agro News), oraz do: Biowet Puławy, Lubelski Urząd Wojewódzki, SHIUZ Kraśnik, MRiRW, KOWR, WIJHARS w Lublinie, Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Świdniku. Monitoring przebiegu prac w rolnictwie: Monitoring przezimowania ozimin. Monitoring ceny usług rolniczych: międzysąsiedzkich, w wybranych punktach świadczących takie usługi, usług sezonowych (prace wiosenne, prasowanie siana itp.) – 1 raz na pół roku publikowane w „LAR”.

Analiza porównawcza cen nawozów mineralnych - 1 raz na m-c aktualizacja i przesyłanie do CDR, MRiRW; opracowana w formie wykresów: mocznik, sól potasowa 60%, polifoska 8 - publikowana na stronie internetowej, wywieszana na tablicach informacyjnych, 1 raz w roku publikowana w „LAR”. Analiza cen płodów rolnych: zbóż, warzyw i owoców - 1 raz na rok opracowywane i publikowane na stronie internetowej, wywieszane na tablicach informacyjnych. Porady dotyczące cen skupu zbóż, cen targowiskowych produktów rolnych, cen owoców i warzyw, słomy, siana, ceny gruntów, nawozów mineralnych, środków do produkcji.

Tab. 9. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji wg form

L.p.	Forma*)	Liczba form	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	monitoring	1402	1510
2.	analiza	13	13
3.	porada indywidualna	60	49

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 10. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji wg form i tematów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol	Formy i zakres tematyczny*)	Liczba form	
		P	W
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
Z.5.I.	monitoring	1402	1510
Z.5.I.1.	monitoring cen nawozów mineralnych	191	184
Z.5.I.2.	monitoring cen środków produkcji	183	215
Z.5.I.3.	monitoring cen płodów rolnych	986	1056
Z.5.I.4.	monitoring przebiegu prac w rolnictwie	26	37
Z.5.I.5.	Inne (monitoring cen usług rolniczych)	16	18
Z.5.II.	analiza	13	13
Z.5.II.1.	analiza cen nawozów mineralnych	3	3
Z.5.II.3.	analiza cen płodów rolnych	10	10
Z.5.III.	porada	60	49
Z.5.IV	Pozostałe (kalkulacje kosztów produkcji)	45	45

*) należy pozostawić tylko te formy i zakresy tematyczne, które były realizowane

**) szczegółowa tematyka w opisie

Zadanie 6.

Możliwość prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego

LODR w Końskowoli w ramach systemu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego w sezonie 2018/2019 na Polu Doświadczalno - Wdrożeniowym LODR w Pożogu II prowadził doświadczenie z pszenicą ozimą oraz dwa doświadczenia z ziemniakami (po jednym doświadczeniu z ziemniakami jadalnymi i skrobiowymi).

Doświadczenie z pszenicą ozimą prowadzone było na dwóch poziomach: poziom A1 (technologia ekstensywna) i poziom A2 (technologia intensywna). Doświadczenia miały na celu sprawdzenie wartości gospodarczej zarejestrowanych odmian zbóż dla wzbogacenia i aktualizowania charakterystyki ich właściwości rolniczo – użytkowych, z uwzględnieniem przydatności do uprawy w zrównoważonych warunkach nawożenia i ochrony. Na podstawie ww. powstaje Lista Odmian Zalecanych do uprawy w woj. lubelskim. W sezonie 2018/2019 doświadczenie realizowane było z udziałem 24 odmian (liczba obserwacji – 23, liczba zabiegów - 10).

W sezonie 2019 prowadzone były dwa doświadczenia z ziemniakami. Jedno z odmianami jadalnymi średniowczesnymi oraz średniopóźnymi (z udziałem 9 odmian), a drugie z odmianami skrobiowymi średniowczesnymi (z udziałem 8 odmian). Oba doświadczenia były prowadzone w trzech powtórzeniach. Na podstawie obserwacji i końcowych wyników przeprowadzonych badań można

sprawdzić wartość zarejestrowanych odmian ziemniaków w celu rozszerzenia i udoskonalenia charakterystyki ich cech rolniczo-użytkowych, biorąc pod uwagę wszystkie inne aspekty tj. nawożenie czy ochrona. (Liczba obserwacji - 20, Liczba zabiegów – 9).

Wszystkie doświadczenia realizowane są na podstawie umowy z dnia 17.04.2014 r. zawartej pomiędzy Lubelskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Końskowoli a Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin w Słupi Wielkiej. LODR w Końskowoli zobowiązany jest do założenia ścisłych doświadczeń polowych z wybranymi gatunkami roślin uprawnych, przeprowadzania stosownych zabiegów agrotechnicznych, wykonywania obserwacji i pomiarów w trakcie wegetacji roślin oraz oceny jakości po zbiorze doświadczeń oraz prowadzenia dokumentacji zgodnie z metodyką opracowaną przez COBORU.

Tab. 11. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego – ogółem

Forma	Plan		Wykonanie	
	Ogólna liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń	Ogólna liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
Doświadczenie w ramach PDO	3	8	3	8

Sposób liczenia jednolity dla wszystkich (doświadczenia/ powtórzenia).

Tab. 12. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego wg rodzajów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol	Wyszczególnienie*)	Liczba doświadczeń		Ogólna liczba powtórzeń	
		P	W	P	W
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
Z.6.	doświadczenia wg metod określonych regulaminem COBORU				
Z.6.4.	pszenica ozima	1	1	2	2
Z.6.9.	ziemniaki	2	2	6	6

*) należy pozostawić tylko te rośliny, dla których prowadzono doświadczenia

Zadanie 7.

Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska

Realizacja tego tematu zakładała podnoszenie świadomości, poziomu wiedzy i umiejętności rolników. Zadanie 7 było realizowane poprzez udzielanie porad, prowadzenie demonstracji, organizację pokazów, konkursów i wystaw.

Zadania doradcze dotyczyły zapoznawania rolników z nowymi technologiami, bezpiecznymi dla środowiska, opartymi o wyniki analiz gleby, w tym ich zasobności w składniki mineralne oraz ich odczyn, prawidłowych zasad wapnowania i nawożenia, w tym racjonalne stosowanie nawozów mineralnych i prawidłowy sposób ich składowania i przechowywania oraz zrównoważonych metod uprawy głównych gatunków roślin rolniczych. W 2019 r. prowadzono również współpracę z Okręgową Stacją Chemiczno - Rolniczą w Lublinie m. in. w udziale jej pracowników podczas szkoleń dla

rolników i doradców w związku z wprowadzeniem „Ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”.

Pokazywaliśmy jak dokonać wyboru najlepszych metod zagospodarowania gruntów rolnych oraz prawidłowego wykorzystania maszyn rolniczych i poprawy bazy przechowalniczej w gospodarstwach. Celem działań doradczych było również dostosowywanie gospodarstw do wymagań wzajemnej zgodności w celu utrzymania bezpiecznych metod produkcji i pełnego wykorzystania dostępnych środków dla unowocześnienia produkcji oraz poprawy warunków pracy. Rolnicy funkcjonujący w gospodarce rynkowej muszą produkować zgodnie z potrzebami społecznymi i jednocześnie maksymalizować efekty produkcyjne oraz ekonomiczne, wymuszone rynkową konkurencją. Osiąganie celów produkcyjnych i ekonomicznych w rolnictwie nie zawsze idzie w parze z celami środowiskowymi i ogólnospołecznymi. Działanie ma na celu ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat jego zasobów i zmniejszenia różnorodności biologicznej. Integrowana ochrona umożliwia zaś ograniczenie wykorzystania chemicznych środków ochrony roślin do niezbędnego minimum, by w ten sposób w pełni wykorzystać tzw. opór środowiska i chronić bioróżnorodność środowiska rolniczego. Poruszyliśmy również tematykę stosowania zabiegów agrotechnicznych oraz zabiegów kształtowania krajobrazu sprzyjających zatrzymywaniu wody w glebie.

Porady (przykładowe): Dobór nowych odmian rzepaku do uprawy w warunkach gleb lekkich; Zasady desykacji i sklejanie łuszczyń rzepaku ozimego, dobór środków; Ochrona i zwalczanie chwastów w burakach cukrowych i kukurydzy; Ochrona zbóż, choroby i szkodniki; Uprawa winorośli - odmiany odporne na klimat w Polsce; Nowoczesne metody produkcji oraz nowe odmiany pszenicy ozimej; Mączniak prawdziwy baldaszkowatych na marchwi, pietruszce i selerze; Stosowanie nowoczesnych zabiegów agrotechnicznych w produkcji zbóż jarych i kukurydzy; Wapnowanie, jakie wapno wybrać, jaka dawka, jak prawidłowo wykonać pobieranie prób glebowych, jak prawidłowo przeprowadzić zabieg wapnowania; Montaż systemu nadkoronowego chroniącego drzewa owocowe przed niskimi temperaturami - zalety, wady oraz koszty; Nawożenie roślin rolniczych z uwzględnieniem wyników chemicznej analizy gleby; Nawożenie zbóż, wapnowanie gleb; Uprawa i wymagania borówki wysokiej; Nowoczesne technologie w produkcji sadowniczej - nowe rozwiązania z zastosowaniem nowych środków ochrony roślin do zwalczania chorób i szkodników; Korzyści wynikające ze stosowania kwalifikowanego materiału siewnego; Nowe rozwiązania w produkcji zbóż. System uprawy bezorkowy; Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej - urządzenie stanowisk i wygrodzeń dla krów mamek; Prawidłowe przechowywanie i wybieranie pasz objętościowych; Krzyżowanie towarowe świń. Opis ras ojcowskich, poprawa mięsność w stadzie; Nowe rozwiązania w produkcji bydła mięsnego i owiec; Łyżka paszowa alternatywą dla wozu paszowego, zalety w małych gospodarstwach przy niedużej liczbie zwierząt; Nowe rozwiązania technologiczne w hodowli królików; Nowoczesne technologie zarządzania stadem i mikroklimatem w oborze; Akty prawne dotyczące działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej. Zasady rejestracji; Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO);

Agrotechnika zbóż jarych i ozimych; Zasady nawożenia nawozami naturalnymi i mineralnymi; Prawidłowa technika zbioru i przechowywania płodów rolnych; Racjonalna technika ochrony roślin; Zapobieganie degradacji gleb poprzez zmianowanie i uprawę roślin bobowatych; Racjonalne gospodarowanie substancją organiczną w glebie; Wpływ uprawy poplonów na żyzność gleby; Rola wapnowania w uprawie roślin; Sposoby ograniczania mykotoksyn w produkcji rolniczej; Uprawa gryki na nasiona, optymalne terminy siewu, odchwaszczanie; Technologia uprawy dyni zwyczajnej; Lista odmian zalecanych w uprawie zbóż; zabiegi pielęgnacyjne w truskawkach, nawożenie truskawek; Zabiegi pielęgnacyjne w malinach; Systemy nawodnieniowe w uprawach roślin warzywniczych i sadowniczych; Uszkodzenia przymrozkowe roślin, zabiegi wspomagające regenerację; Sadzarka do rozsady pomidora; Towarowa uprawa wiśni. Towarowa uprawa porzeczek; Opis analizy gleby – zalecenia; Hodowla owiec; Żywienie cieląt; Prawidłowe sporządzanie sianokiszzonek z traw i roślin motylkowych; Dawki pokarmowe dla trzody chlewnej i bydła opasowego; Wymiana matek pszczoł, tworzenie odkładów; Obliczanie obrotu stada do planu nawożenia azotem; Jakość sianokiszzonek oraz

zebranego i pokosu siana z łąk, skutki niedoboru wody na rozwój roślin paszowych; Zabezpieczenie budynków inwentarskich przed owadami, zwiększenie częstotliwości zadawania paszy w mniejszych ilościach, zapewnienie odpowiedniej ilości wody pitnej; Wygaszanie produkcji trzody chlewnej. Kierunki alternatywne – wołowina; Prawidłowe żywienie kur niosek; Utrzymanie kóz mlecznych, kozłów, kozłat, (kolczykowanie, zabiegi weterynaryjne); Kontrola rodzin pszczelich - diagnoza i ocena stanu zapasów; Wyliczanie maksymalnej obsady zwierząt, w budynkach inwentarskich na ściółce - cielęta, bydło opasowe; Wymogi utrzymania kur nieśnych w warunkach wolnego wybiegu; Dostosowanie gospodarstwa do wymogów CC w zakresie produkcji zwierzęcej; Stosowanie zasad wymogów wzajemnej zgodności cross-compliance w gospodarstwach rolnych; Zasady prowadzenia ewidencji stosowania środków ochrony roślin w gospodarstwie; Dobrostan owiec, wymogi powierzchni dla poszczególnych grup produkcyjnych; Dokumentacja obowiązująca w gospodarstwie oraz przy produkcji pierwotnej i obowiązki z tym związane; Atestacja opryskiwacza wymogiem CC; Bezpieczeństwo żywności i pasz; Budowa płyty obornikowej, przechowywanie nawozów naturalnych; Dostosowanie parku maszynowego do potrzeb gospodarstwa, zakup nowego sprzętu agrotechnicznego, możliwość skorzystania z dofinansowania; Kalibracja opryskiwacza polowego; Przygotowanie do pracy i regulacja zaprawiarki; Prawidłowa technika zbioru i przechowywania płodów rolnych;

Bezpieczna obsługa zwierząt gospodarskich - jakie powinny być pomieszczenia inwentarskie; Przestrzeganie zasad bhp przy pracy z maszynami; Dostosowanie gospodarstwa do wymogów BHP; BHP przy wykonywaniu zabiegów środkami ochrony roślin; Kwalifikacje personelu obsługującego zwierzęta; .BHP w transportowaniu pasz i ściółki dla zwierząt; Zasady bioasekuracji przed ASF, niecka do dezynfekcji, mata do dezynfekcji, podjęcie kroków w przypadku ASF; Obowiązujące zasady bioasekuracji w chowie trzody chlewnej. Możliwości uzyskania II raty rekompensaty za zaniechanie chowu świń; Zagrożenia ASF i ptasia grypa; Bioasekuracja w chowie kur. Zakaz karmienia kur na otwartej przestrzeni w gospodarstwie; Mechanizmy zabezpieczające przed wniesieniem wirusa ASF na kołach pojazdów, grodzenie gospodarstwa;

Nawozy i środki poprawiające właściwości gleby dozwolone do stosowania w rolnictwie ekologicznym; Możliwości wprowadzenia produkcji ekologicznej w gospodarstwie; Zabiegi pielęgnacyjne w ekologicznej uprawie roślin; System rolnictwa ekologicznego: system certyfikacji, lista materiału siewnego produkowanego metodami ekologicznymi, zalecane odmiany, odstępstwa od produkcji ekologicznej; Odstępstwa w produkcji ekologicznej, preparaty biologiczne w profilaktyce chorób i szkodników roślin; Ekologiczne metody chowu bydła mięsnego, zasady certyfikacji, wymiana materiału genetycznego, żywienie; Płodozmian w uprawach ekologicznych, motylkowate i bobowate; Opłacalność produkcji ekologicznej; Możliwe rynki zbytu surowców ekologicznych; Sprzedaż bezpośrednia produktów ekologicznych; Rynek zbytu ekologicznych surowców zielarskich; Zasady i warunki przystąpienia do działania - rolnictwo ekologiczne; Przygotowanie gospodarstwa do kontroli, pomoc w uzupełnianiu wpisów do rejestru działalności rolnośrodowiskowej, występowanie chorób i szkodników roślin; Plan działalności ekologicznej, zasady realizacji wariantów uprawy rolniczej i paszowej; Zmiany w programie Rolnictwo Ekologiczne; Przeniesienie zobowiązań w rolnictwie ekologicznym;

Zasady tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, grup producenckich; Przepisy dotyczące założenia stowarzyszenia hodowców indyków; Planowane terminy naboru wniosków w ramach operacji „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”; Omówienie wstępnych warunków przyznawania pomocy; Wymogi systemu jakości QMP; Wskazanie jednostek prowadzących certyfikację w ramach w/w systemu; Przygotowanie dokumentów do jednostki certyfikującej (AGRO-EKO) - Roczny plan produkcji;

Zasady integrowanej produkcji; Integrowana ochrona roślin - prawidłowe terminy i dobór środków ochrony roślin; Właściwy dobór pestycydów w oparciu o aktualny POR; Stosowanie monitoringu, obserwowanie upraw, korzystanie z ekonomicznych progów szkodliwości; Możliwość małej retencji w gospodarstwie rolnym; Energetyka prosumencka - mikroinstalacje fotowoltaiczne, koszty, rodzaje

instalacji, moc, opłacalność; Zastosowanie i dobór pompy ciepła; Dobór mocy grzewczej kotła na biomasę; Uprawa roślin energetycznych, opłacalność, kotły na biomasę do ogrzewania CO; Możliwości realizacji inwestycji z odnawialnych indywidualnych źródeł energii w gospodarstwie domowym; Zakładanie fotowoltaiki lub kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych i gospodarczych; Uprawa roślin energetycznych, opłacalność; Oczyszczalnia przydomowa - zasady zakładania; Rodzaje przydomowych oczyszczalni ścieków, warunki budowy, możliwości dofinansowania; Prawidłowy sposób zagospodarowania ścieków po myciu urządzeń udojowych; Przepisy prawa obowiązujące przy budowie studni głębinowej służącej do nawadniania upraw; Zasady segregacji odpadów stałych; Sposoby postępowania z odpadami niebezpiecznymi pochodzenia rolniczego; Transport zwierząt do punktu skupu; Prawa zwierząt gospodarskich a sposoby ich utrzymania; Nawożenie na podstawie analizy gleby i planu nawozowego; Elementy agrotechniki wpływających na podniesienie żyzności gleby poprzez zwiększenie udziału motylkowatych w strukturze zasiewów; Prawidłowe magazynowanie obornika, budowa silosów na kizzonki, oddawanie folii kizonkowej do miejsc odbioru; Realizacja w gospodarstwie praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska – zazielenienie.

Konkursy: Bezpieczne Gospodarstwo Rolne (współorganizacja z KRUS); Konkurs Agroliga 2019; Konkurs na „Najlepszy Produkt Ekologiczny”; Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne, „Z ekologią na Ty”.

Targi/Wystawy – Kiermasze Kwiatów, Krzewów i Roślin Ozdobnych – Końskowola, Sitno; Dzień Otwartych Drzwi w Końskowoli, XXXIII Wystawa Zwierząt Hodowlanych, Maszyn i Urządzeń Rolniczych w Sitnie; Jesienny Kiermasz Materiału Szkółkarskiego w Końskowoli.

Tab. 13. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska - wg form

L.p.	Forma realizacji *	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	porada indywidualna		16935		17534
2.	demonstracja	988		899	899
3.	konkurs	3		9	589
4.	targi / wystawy	5		5	

*) należy pozostawić tylko te formy, które zostały realizowane

Tab. 14. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska – działalność doradcza wg form i tematów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.7.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	2279	2199					2279	2199
Z.7.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	9289	10135					9289	10135
Z.7.D.	Rolnictwo ekologiczne	1935	1961					1935	1961
Z.7.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	173	154					173	154
Z.7.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska	3259	3085					3259	3085

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

Tab. 15. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska - działalność upowszechnieniowa wg form i tematów - plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs***)		Olimpiada***)		Targi/wystawy		Pozostałe**)	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze									1	1		
Z.1.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej									1	1		
Z.1.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych			612	557	2	2			4	4		
Z.1.B.1.	Technologia produkcji roślinnej			336	306					3	3		
Z.1.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej			260	234					1	1		
Z.1.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych			16	17	1	1						
Z.1.B.5.	BHP					1	1						
Z.1.D.	Rolnictwo ekologiczne			66	58	1	7						
Z.1.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi			66	58	1	7						
Z.1.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku			14	14								
Z.1.H.3.	Systemy żywności			14	14								
Z.1.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/			296	270								
Z.1.L.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin			57	57								
Z.1.L.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym			15	15								
Z.1.L.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa			224	198								

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

***) należy opisać „pozostałe”, ***) szczegółowa tematyka w opisie

Tematyka demonstracji:

Z.7.B.1.:

1/R – Wdrażanie ekonomicznie uzasadnionych i bezpiecznych dla środowiska technologii produkcji roślinnej – 126 (demonstracje i kolekcje)

Demonstracje - na 13 gatunkach roślin. Najczęściej wybieranym gatunkiem była pszenica ozima. Gospodarstwa w których realizowano prace charakteryzowały się średnim arealem na poziomie 10-50 ha. W 95 % gospodarstw stosowano uprawę poźniwną, nawożenie naturalne stosowało 17 % gospodarstw, wapnowanie ponad 21 % gospodarstw, analiza gleby została przeprowadzona w ponad 35 % wdrożeń, a w 56 % kwalifikowany materiał siewny. W 92 % demonstracji osiągnięto dodatni przychód. Głównym celem realizowanych wdrożeń w tej tematyce było podniesienie plonu i jakości oraz wprowadzenie do uprawy nowych odmian w poszczególnych gatunkach. Poza tym wdrożenia dotyczyły wprowadzania nowych źró, nowych sposobów nawożenia i strategii ochrony roślin. Dla wszystkich wdrożeń policzono koszty jednostkowe produkcji. W większości prac osiągnięto dobre rezultaty produkcyjne – znacznie przewyższające wyniki średnie dla województwa lubelskiego.

Kolekcje – na 13 gatunkach roślin i mieszankach.

2/R – Poprawa opłacalności produkcji poprzez ograniczenie zakwaszenia gleb i racjonalne nawożenie oraz właściwy płodozmian, w tym rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych – 47 demonstracji na 11 gatunkach roślin.

3/R – Właściwa regulacja oraz prawidłowy dobór parametrów pracy maszyn i urządzeń rolniczych gwarantujący dobre wykonanie zabiegu agrotechnicznego -5 demonstracji.

1/O Nowoczesne technologie w uprawach drzew ziarnkowych – 12 demonstracji.

2/O Nowoczesne technologie w uprawach drzew pestkowych – 6 demonstracji

3/O Nowoczesne technologie w uprawach krzewów jagodowych i truskawek – 52 demonstracje.

4/O Nowoczesne technologie w uprawach warzyw gruntowych – 15 demonstracji.

5/O Produkcja owoców wysokiej jakości z uwzględnieniem sprzedaży konsumentom końcowym – 26 demonstracji.

6/O Produkcja warzyw wysokiej jakości z uwzględnieniem sprzedaży konsumentom końcowym – 11 demonstracji.

7/O Nowoczesne technologie w uprawach roślin ozdobnych – 6 demonstracji.

Z.7.B.2.:

1/Z Poprawa bazy paszowej w produkcji mleka – 85 demonstracji.

2/Z Obniżenie kosztów remontu stada poprzez prawidłowy odchów jałówek - 28 demonstracji.

3/Z Produkcja żywca wołowego wysokiej jakości – 70 demonstracji.

4/Z Prawidłowy odchów prosiąt - 22 demonstracje.

5/Z Poprawa efektów ekonomicznych w produkcji tuczników – 29 demonstracji.

Z.7.B.4.:

6/Z Budowa i modernizacja budynków inwentarskich zgodnie z obowiązującymi przepisami – 17 demonstracji.

Z.7.D.1.:

EOŚ/1 Poprawa efektów ekonomicznych gospodarstw rolnych poprzez zmianę systemu produkcji z konwencjonalnej na metody ekologiczne – 2 demonstracje.

EOŚ/2 Technologia uprawy wybranego gatunku roślin rolniczych w gospodarstwie ekologicznym – 31 demonstracji.

EOŚ/3 Technologia uprawy wybranego gatunku roślin ogrodniczych w gospodarstwie ekologicznym - 25 demonstracji.

Z.7.H.3.:

ROW/10 Systemy jakości żywności i ich praktyczne wdrażanie – 8 demonstracji.

ROW/11 Przetwórstwo produktów roślinnych na poziomie gospodarstwa rolnego – 4 demonstracje.

ROW/12 Przetwórstwo produktów zwierzęcych na poziomie gospodarstwa rolnego -2 demonstracje.

Z.7.L.2.:

4/R – Wdrażanie zasad integrowanej ochrony roślin rolniczych - 57 demonstracji.

Z.7.L.5.:

EOŚ/4 Produkcja odnawialnych źródeł energii na poziomie gospodarstwa (rośliny energetyczne, kolektory słoneczne, bioelektrownie itp.) – 15 demonstracji.

Z.7.L.8.:

EOŚ/5 Upowszechnianie w gospodarstwie elementów agrotechniki wpływających na podniesienie żyzności gleby poprzez zwiększenie udziału motylkowatych w strukturze zasiewów – 86 demonstracji.

EOŚ/6 Racjonalizacja nawożenia w oparciu o analizę zasobności gleby oraz właściwy płodozmian - 56 demonstracji.

EOŚ/7 Wdrażanie zasad chroniących środowisko – 56 demonstracji.

Zadanie 8.

Podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego

Gospodarstwo wiejskie, opierające swoją egzystencję ekonomiczną o rodzinne gospodarstwo rolne, jest specyficzną formą prowadzenia rolniczej działalności gospodarczej ściśle powiązanej z funkcjonowaniem gospodarstwa domowego.

Jego głównym celem jest zapewnienie rodzinie wiejskiej możliwości funkcjonowania i rozwoju (utrzymania siedliska, w którym ta rodzina mieszka i gdzie toczy się jej życie) oraz zabezpieczenia wszystkich innych potrzeb życiowych (wyżywienia, ubrania, edukacji, ochrony zdrowia itp.). W tym temacie udzielono 1555 porad z zakresu estetyzacji obejścia wiejskiego, profilaktyki prozdrowotnej, racjonalnego żywienia rodziny.

Wytwarzanie, ochrona i promocja żywności wysokiej jakości odgrywa w państwach Unii Europejskiej coraz bardziej znaczącą rolę. Jednym z podstawowych sposobów realizacji polityki jakości we Wspólnocie jest wyróżnianie i ochrona wyrobów rolno-spożywczych wysokiej jakości, pochodzących

z różnych regionów, jak też charakteryzujących się tradycyjną metodą produkcji – tu zwracaliśmy uwagę na promocję i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych, jak również na sprzedaż żywności konsumentom końcowym.

Porady (przykładowe): Racjonalne żywienie rodziny; Zasady racjonalnego żywienia a piramida żywieniowa; Prawidłowe układanie jadłospisu; Wprowadzanie tradycji do współczesnej kuchni - wybrane przepisy na potrawy wigilijne pochodzące z dawnych ksiąg Lucyny Ćwierczakiewiczowej; Możliwości wykorzystania informacji znajdujących się na etykietach produktów spożywczych w planowaniu żywienia rodziny; Plan nasadzeń w ogrodzie; Pielęgnacja roślin w ogrodzie; Estetyzacja zagrody wiejskiej, ogród biodynamiczny, ochrona i wzajemne oddziaływanie roślin oraz zasada prawidłowego wykonania kompostownika; Propozycje nasadzeń do ogródka warzywnego i kwiatowego; Właściwości prozdrowotne miodu. Witaminy: C, B1, B2, B6, A. Kwasy organiczne: fosforowy, bursztynowy, glukonowy, jabłkowy, masłowy, mlekowy; Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych; Produkty lokalne – formy promocji i organizacji sprzedaży; Formy promocji produktów lokalnych; Podstawy prawne prowadzenia sprzedaży bezpośredniej, dostaw bezpośrednich, rolniczego handlu detalicznego; Nowe zasady rolniczego handlu detalicznego w 2019 roku; Konieczność rejestracji gospodarstwa w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w przypadku podejmowania sprzedaży produktów z gospodarstwa; Wymagania formalno-prawne przy uruchamianiu i prowadzeniu działalności w ramach RHD; Możliwość finansowania w ramach PROW 2014-2020 Rolniczego Handlu Detalicznego; Zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi - ogrody ziołowe, tradycyjne byliny, przychacia i przypłocia; Pisanki wielkanocne wykonane tradycyjną metodą na jajach strusich; Pisanki wielkanocne wykonane metodą decoupage oraz powertex; Produkt tradycyjny i regionalny województwa lubelskiego; Tradycyjne potrawy na Wielkanoc- ciasta, potrawy mięsne; Tradycje kulinarne Lubelszczyzny, rejestracja produktów; Tradycje kulinarne - forszmak lubelski, cebularze lubelskie, flaki po zamojsku, pieróg biłgorajski (krupniak); Zachowanie tradycyjnego krajobrazu wsi poprzez zachowanie form przyrodniczych - zakaz usuwania pomników przyrody, oczek wodnych czy też zieleni śródpolnej; Twórczość ludowa jako atut gospodarstwa agroturystycznego; Sprzedaż okazjonalna - formą uzyskania przychodu ze sprzedaży produktów lokalnych, tradycyjnych, wytworzonych we własnym zakresie; Tradycyjny wieniec dożynkowy, jakie powinien zawierać elementy, dokumentacja dożynkowa; Rękodzieło ludowe jako inspiracja do florystyki.

Pokazy (przykłady): Warsztaty kulinarne dla mieszkanki miejscowości Przewłoka; Warsztaty rękodzielnicze - kwiaty z krepiny i bibuły; Warsztaty rękodzielnicze - wyklejanie skórą na szkle, dekorowanie sznurkiem i jutą; Kultywowanie tradycji rękodzielniczych regionu jako forma aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich - ozdoby wielkanocne, bożonarodzeniowe i zimowe; Warsztaty z rękodzieła ludowego – decoupage; Wykonywanie kraszanek; Nasze kulinarne dziedzictwo - potrawy z ziemniaków.

Tab. 16. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego wg form

L.p.	Forma realizacji*)	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	porada		1389		1555
2.	pokaz	11		22	289
3.	demonstracja	99		95	95
4.	targi / wystawy	1		1	

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 17. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego – działalność doradcza wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.8.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	837	852					837	852
Z.8.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	382	512					382	512
Z.8.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego	170	191					170	191

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

Tab. 18. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego – działalność upowszechnieniowa wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs***)		Olimpiada***)		Targi / wystawy		Pozostałe**)	
		c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n
a	b	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.8.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	5	3	73	70								
Z.8.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie	4	0										
Z.8.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	1	3	73	70								
Z.8.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	2	3	26	25								
Z.8.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	2	3	19	16								
Z.8.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia			7	9								
Z.8.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego	4	16							1	1		
Z.8.M.1.	Dziedzictwo kultury materialnej wsi	4	16							1	1		

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

**) należy opisać „pozostałe”

***) szczegółowa tematyka w opisie

Tematyka demonstracji:

Z.8.F.2.:

ROW/8 Zagospodarowanie posesji wiejskiej (ogród ozdobny, ogród użytkowy, rabaty ogrodowe, miejsca wypoczynku, rekreacji) – 70 demonstracji.

Z.8.J.1.:

ROW/14 Produkty lokalne, tradycyjne, regionalne – formy promocji i organizacji sprzedaży – 16 demonstracji.

Z.8.J.2.:

ROW/15 Organizacja sprzedaży konsumentom końcowym z gospodarstw w praktyce – 9 demonstracji.

Zadanie 9.

Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku

Agroturystyka i środowisko wiejskie może zaspokoić zróżnicowane potrzeby wszystkich grup osób zainteresowanych wypoczynkiem na wsi. Staje się ono pozaszkolnym miejscem edukacji w zakresie turystyki, rolnictwa, kultury ludowej, ekologii, ekonomii [Sikora 2012]. Szerokie możliwości działalności gospodarstw agroturystycznych wskazują na istotne ich wartości edukacyjne. W ramach tej działalności można uprawiać aktywne oraz bierne formy wypoczynku (wycieczki piesze, rowerowe po okolicy, przejażdżki konne, wędkowanie, gra w piłkę, spacerowanie, zbieranie runa leśnego, zabawy i gry ruchowe na placu zabaw, pomoc przy czynnościach gospodarskich). Pobyt na wsi, poznawanie specyfiki życia i pracy w gospodarstwie agroturystycznym, stwarza możliwość poznania potencjału zasobów kulturowych wsi, społeczności lokalnej, miejscowej kultury materialnej w postaci: architektury i budownictwa regionalnego, układów przestrzennych wsi, sposobów gospodarowania i wytwarzania tradycji rękodzielniczych, strojów, regionalnych potraw.

Dodatковым źródłem dochodu na wsi i możliwością zatrudnienia członków rodziny staje się zagroda edukacyjna, która może być świadomą edukacją popularyzującą polską wieś i specyfikę pracy rolnika.

Pomysłem na rozwijanie działalności na wsi jest prowadzenie gospodarstw opiekuńczych. Ideą ich tworzenia jest potrzeba opieki nad osobami, które z różnych przyczyn potrzebują wsparcia w codziennym życiu.

Porady (przykładowe): Uzyskanie wsparcia na działalność pozarolniczą, niezbędne warunki do otrzymania premii na działalność; Rozwój działalności pozarolniczej; Pozarolnicza działalność gospodarcza - zakładanie i rejestracja w CEDG, ubezpieczenie w KRUS czy w ZUS; Zasady prowadzenia działalności gospodarczej na terenach wiejskich; Nowe przepisy dot. rejestracji w Banku Danych o Odpadach; Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej - start-up LGD Zielony Pierścień; Możliwości utworzenia KGW na bazie istniejącego stowarzyszenia, zarejestrowania go w ARiMR oraz ew. możliwości ubiegania się o dotacje dla KGW; Dotacje z Funduszu Pracy dla spółdzielni socjalnych; prawidłowe funkcjonowanie stowarzyszenia CIT 8, sprawozdanie finansowe, zasady podpisywania, profil zaufany inne sprawy bieżące; Zasady wydatkowania i rozliczania środków z dotacji celowej dla KGW oraz zasady prowadzenia dokumentacji wewnętrznej w organizacji; Funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej; Integracja, sieciowanie i współpraca NGO - korzyści. Współpraca z samorządem; Dotacja celowa 2019 oraz inne zagadnienia dotyczące bieżącego funkcjonowania organizacji; Konkursy dla KGW oraz możliwości pozyskania dotacji celowej z ARiMR w 2019 r.; Zarządzanie KGW, obowiązki wobec US; Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi; Aktywizacja środowiska wiejskiego po poprzez reaktywację KGW; Działania społeczności lokalnej mające na celu zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez dialog społeczny; Zasady zakładania i funkcjonowania gospodarstwa agroturystycznego; Uzyskanie wsparcia na tworzenie terenów rekreacyjnych w gospodarstwie agroturystycznym, zasady tworzenia oferty; Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego (warunki formalno-prawne, podwyższenie jakości usług, promocja i reklama, kuchnia tradycyjna dla turystów, sieciowanie produktów turystycznych); Zasady prowadzenia zagrody edukacyjnej; Czym jest zagroda edukacyjna i komu ma służyć; Dokumentacja potrzebna do przystąpienia do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych, tworzenie programów, warsztaty równowagi, warsztaty twórcze inspirowane kulturą ludową; Tradycyjne zabawki i ozdoby; Warsztaty tradycji - piec chlebowy; Zasady tworzenia i funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych, świadczenie usług opiekuńczych oraz pozyskiwanie środków finansowych na funkcjonowanie tego typu działalności; Formy prawne i organizacyjne prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego – finansowanie; Promocja wsi, kultury, tradycji zagospodarowanie posesji z zachowaniem krajobrazu wiejskiego.

Pokazy (przykładowe): Warsztaty kulinarne - dekorowanie warzywami i owocami; Wykonywanie okazjonalnych dekoracji.

Tab. 19. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku wg form

L.p.	Forma realizacji *	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	porada indywidualna		1311		1477
2.	pokaz	7		5	83
3.	demonstracja	111		96	96

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 20. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku – działalność doradcza wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.9.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	932	1128					932	1128
Z.9.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku /9/	379	349					379	349

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

Tab. 21. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku – działalność upowszechnieniowa wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs***)		Olimpiada***)		Targi / wystawy		Pozostałe**)	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.9.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	4	4	85	75								
Z.9.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej			46	38								
Z.9.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej			4	4								
Z.9.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi			35	33								
Z.9.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	4	4										
Z.9.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	3	1	26	21								
Z.9.N.1.	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy			21	18								
Z.9.N.2.	Zagrody edukacyjne			3	1								
Z.9.N.3.	Gospodarstwa opiekuńcze			2	2								
Z.9.N.4.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku	3	1										

*) należy pozostawić tylko te zakresy tematyczne, które były realizowane

**) należy opisać „pozostałe”

***) szczegółowa tematyka w opisie

Tematyka demonstracji:

Z.9.E.1.:

ROW/2 Zakładanie i rozwój mikro i małych przedsiębiorstw na obszarach wiejskich – 7 demonstracji.

ROW/4 Marketing i sprzedaż produktów, usług mikro i małych przedsiębiorstw – 2 demonstracje.

ROW/5 Zakładanie i rozwijanie działalności pozarolniczej na terenach wiejskich – 29 demonstracji.

Z.9.E.2.:

ROW/6 Zakładanie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich – 4 demonstracje.

Z.9.E.3.:

ROW/7 Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi w celu wzmocnienia kapitału społecznego – opracowanie i realizacja rocznego planu działania – 33 demonstracje.

Z.9.N.1.:

ROW/17 Prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego (warunki formalno-prawne, podwyższenie jakości usług, promocja i reklama, kuchnia tradycyjna dla turystów, sieciowanie produktów turystycznych) – 14 demonstracji.

ROW/19 Tworzenie i poprawa wiejskiej bazy turystycznej – 4 demonstracje.

Z.9.N.2.:

ROW/20 Zakładanie „Zagrody edukacyjnej”- wpisanie do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych – 1 demonstracja.

ROW/21 Tworzenie oferty edukacyjnej w gospodarstwie rolnym – nie zrealizowano zadania ponieważ pracownik zmienił stanowisko pracy i zakres obowiązków.

Z.9.N.3.:

ROW/22 Zakładanie gospodarstwa opiekuńczego – 2 demonstracje.

Zadanie 10.

Współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Istnieje potrzeba wsparcia finansowego dla rolników prowadzących gospodarstwo w zgodzie z ochroną środowiska i przyrodą w celu zachowania:

- wysokiej różnorodności biologicznej obszarów wiejskich, w tym unikatowości siedlisk przyrodniczych,
  - zagrożonych wyginięciem lokalnych ras zwierząt gospodarskich,
  - odmian roślin uprawnych występujących na obszarach rolnych,
- a także aby przeciwdziałać erozji gleb oraz zanieczyszczeniom wód spowodowanym przez działalność rolniczą.

Realizacja działania rolno-środowiskowo-klimatycznego ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i zachowania różnorodności biologicznej z uwzględnieniem zmian klimatycznych na tych terenach. Program ten pozwala na rekompensowanie rolnikom poniesionych kosztów i strat w związku z gospodarowaniem w sposób zapewniający ochronę środowiska, nawet kosztem realizacji celów ekonomicznych i ograniczający niekorzystne oddziaływanie produkcji rolnej na środowisko.

Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego stanowi najpoważniejszy problem na poziomie ochrony środowiska i rozwoju rolnictwa. Rolnicy posiadający grunty na tych obszarach są zobligowani do przestrzegania przepisów i prowadzenia produkcji zgodnie z określonymi w programie wymogami: m.in. określonych terminów stosowania nawozów, wysiewu określonych maksymalnych limitów całkowitej ilości azotu w czystym składniku na 1 ha, przechowywania obornika w sposób bezpieczny dla wód i gleby, prowadzenia dokumentacji zabiegów agrotechnicznych, informacji o plonach i zbiorach.

W realizacji tych działań wspomagaliśmy rolników poprzez organizację szkoleń, udzielenie porad i informacji oraz publikację artykułów w naszej gazecie. W ramach zadania udzielono 3973 porad z zakresu prowadzenia prawidłowej gospodarki nawozowej w gospodarstwach rolnych, prowadzenia dokumentacji, dostosowania gospodarstw do wymogów rozporządzeń i Dyrektywy Azotanowej, zasad i wymogów w ramach poszczególnych pakietów działania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Porady (przykładowe): Prawidłowe prowadzenie ewidencji zabiegów agrotechnicznych w gospodarstwie rolnym związanych z nawożeniem azotem. Udostępnienie rolnikowi wzoru ewidencji i porada w zakresie jej poprawnego prowadzenia; Wymogi programu azotanowego; Plan nawozowy, kogo obowiązuje, max dawki, wyliczenie DJP; Obowiązki rolnika wynikające z programu działań mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych; Zasady rozdysponowania nawozów naturalnych pod kątem rejestru nawożenia, wyliczanie pojemności zbiorników na nawozy naturalne; Stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Niecelowość zakupu od nieznanego dostawcy; Stosowanie pokrywy roślinnej na gruntach, która ma znaczący wpływ na ograniczanie zanieczyszczenia wód; Plan nawożenia azotem kontrola gospodarstwa przez WIOŚ; Terminy i odległości od wód przy stosowaniu nawozów zawierających azot jako wymogi wynikające z zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzenia rolniczego; Wymagania wynikające z posiadania pozwolenia wodnoprawnego; Bilansowanie stosowania nawozów naturalnych i mineralnych zgodnie z Programem azotanowym; Sposób rejestrowania zabiegów związanych z nawożeniem azotem- wzór rejestru; Rejestr nawożenia azotem czy plan nawozowy; Sposób prowadzenia rejestrów działalności rolnośrodowiskowej, wymagane formularze; Realizacja Działania RŚK na poziomie gospodarstwa; Zasady i wymogi dla pakietów przyrodniczych; Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne: pakiety przyrodnicze, warunki przystąpienia, ekspertyza eksperta przyrodniczego; Plany zadań ochronnych jako akt prawa miejscowego, wymagania dla rolników; Konieczność zachowania elementów przyrody: oczka wodne, zagajniki śródpolne, strefy buforowe; Sukcesja na TUZ na obszarach NATURA 2000, różnorodność biologiczna łąk; Zachowanie

bioróżnorodności upraw w gospodarstwie, wpływ bioróżnorodności środowiska na produkcję w gospodarstwie oraz walkę z agrofagami.

Tab. 22. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczy wg form

L.p.	Forma realizacji *)	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	porada indywidualna	3518	3973

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 23. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostałe**)		Łączna liczba odbiorców	
				Liczba form		Liczba odbiorców					
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.10.O.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych	3518	3973							3518	3973
Z.10.O.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	670	967							670	967
Z.10.O.2.	Program rolno-środowiskowy i Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	2806	2957							2806	2957
Z.10.O.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	42	49							42	49

*) należy pozostawić tylko te formy i zakresy tematyczne, które były realizowane

***) działania upowszechnieniowe należy wpisać w kolumnę „pozostałe” i opisać pod tabelą

Zadanie 11.

Prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej

Uproszczona rachunkowość gospodarstwa wiejskiego, nawet bez precyzyjnego określania, które i w jakiej wysokości koszty przypisać do poszczególnych kategorii uzyskiwanych przychodów, pozwala na oszacowanie, czy wszystkie wydatki są racjonalne i uzasadnione, a wpływy adekwatne do zaangażowanych w ich uzyskanie zasobów. Analiza wydatków związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego to często pierwszy krok do ich racjonalizacji i szukania oszczędności.

Przy analizie wydatków na środki do produkcji rolnej dużą rolę odgrywa sezonowa zmienność cen wielu z nich. Ze względu na obowiązek prowadzenia ewidencji wpływów i wydatków przez osoby korzystające ze wsparcia przy udziale funduszy unijnych doradcy prowadzili szkolenia i udzielali porad w tym zakresie. Doradztwo dotyczyło również osób prowadzących gospodarstwa na zasadach podatkowych ogólnych (VAT).

Analiza produkcyjno-ekonomiczna gospodarstw rolnych jest przydatna w bieżącej i długoterminowej działalności. Rolnikowi monitorującemu sytuację swojego gospodarstwa łatwiej planować i realizować jego rozwój. Szeroko rozumiana analiza ekonomiczna to przede wszystkim całościowe spojrzenie na gospodarstwo pod kątem ekonomicznym i organizacyjnym.

W ramach zadania udzielono 2688 porad i zrealizowano 172 zadania upowszechnieniowe.

Pozostałe: ankiety „Badania koniunktury w rolnictwie” i demonstracje (zadania wdrożeniowe).

Porady (przykładowe): Ewidencja przychodów i rozchodów; Zasady prowadzenia rachunkowości dla beneficjentów działań PROW 2014-2020; Rachunkowość rolna - korzyści płynące z informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych; Prowadzenie zapisów w uproszczonej ewidencji przychodów i rozchodów. Zasady, faktury, rachunki. Udokumentowanie wydatków; Korzyści wynikające z przejścia na VAT; Zasady rozliczania podatku VAT w działalności rolniczej; Faktury sprzedażowe korekty -zasady rozliczania i konieczność rejestracji; Terminy zwrotu podatku, noty księgowo w przypadku błędów na fakturze. odwrotne obciążenie - terminy ujęcia w dokumentacji; Podatek VAT na zasadach ogólnych; Zakup bezfakturowy - odliczenie podatku VAT; Zmiany w przepisach podatkowych, white lista - biała lista podatników; Zasady i cel zakładania mikrorachunku; Podzielona płatność, aktualizacja danych; Limit do kasy fiskalnej; Podatek dochodowy od działów specjalnych produkcji rolnej w 2019 r., normy szacunkowe dochodu i zasady płacenia podatku itp.; Ubezpieczenia upraw i zwierząt w gospodarstwie rolnym w 2019 roku z dopłatą z budżetu państwa, ubezpieczenie a klęski żywiołowe np. przymrozki wiosenne, susza, stawki pomocy itp.; Ubezpieczenie KRUS i ZUS; Terminy zawierania omów, oraz jakie są towarzystwa ubezpieczeń; Stawki ubezpieczeń dla upraw i zwierząt w 2019 roku; Zasady i zakres ubezpieczeń obowiązkowych i dobrowolnych w gosp. rolnym, w tym dotacji do ubezpieczenia upraw; Zarządzanie finansami gospodarstwa; Analiza przychodów oraz kosztów działalności produkcyjnej oraz sprzedażowej w oparciu o zastosowanie kalkulacji kosztów; Kalkulacje opłacalności produkcji roślinnej; Poprawa organizacji pracy związanej z transportem wewnętrznym (zbiór zbóż i rzepaku); Dobór odpowiedniej ładowności przyczep celem zmniejszenia przejazdów przy transporcie zboża i rzepaku z pola do silosów zbożowych, a następnie do punktów sprzedaży; Analiza zasobów gospodarstwa, park maszyn, budynki, produkcja; Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym.

Tab. 24. Analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej wg form

L.p.	Forma realizacji*)	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	Analiza	0	55
2.	porada indywidualna	2662	2688
3.	pozostałe (ankiety i demonstracje)	329	380

*) należy pozostawić tylko te formy, które były realizowane

Tab. 25. Analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej wg form i tematów – plan (P) i wykonanie (W)

Symbol tematu	Tematyka*)	Analiza		Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostałe**)	
						Liczba form		Liczba odbiorców			
		<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.11.C	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych			2120	2210					35	33
Z.11.C.1.	Rachunkowość rolna			1113	1161						
Z.11.C.2.	Rachunkowość podatkowa			864	881					35	33
Z.11.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe			143	168						
Z.11.I	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	0	55	542	478					294	347
Z.11.I.1.	Badanie koniunktury w rolnictwie			20	21					134	208
Z.11.I.2.	Wyliczanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	0	41	375	339					140	125
	Obliczanie przychodów oraz kosztów działalności produkcyjnej i sprzedażowej gospodarstwa z produkcji zwierzęcej z gospodarstw wdrożeniowych	0	20								
	Obliczanie przychodów oraz kosztów działalności produkcyjnej i sprzedażowej	0	21								

Symbol tematu	Tematyka*)	Analiza		Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostałe**)	
						Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
	gospodarstwa z produkcji roślinnej z gospodarstw wdrożeniowych										
Z.11.I.3.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	0	14	147	118					20	14
	Analiza ekonomiczna gospodarstwa rolnego (z ewentualnym uwzględnieniem działalności pozarolniczej)	0	14								

*) należy pozostawić tylko te formy i zakresy tematyczne, które były realizowane

**) opisać „pozostałe” formy

W pozostałych formach zostały ujęte: ankiety „Badania koniunktury w rolnictwie” - 208 realizowane dla SGGW i demonstracje (zadania wdrożeniowe).

Tematyka demonstracji:

Z.11.C.2.:

E/2 Wdrożenie i prowadzenie zapisów księgowych pod potrzeby rozliczania podatku VAT na zasadach ogólnych – 10 demonstracji.

E/4 Analiza struktury kosztów działalności operacyjnej w gospodarstwie rolnym na podstawie rozliczeń podatku VAT – 23 demonstracje.

Z.11.I.2.:

E/3 Analiza przychodów oraz kosztów działalności produkcyjnej i sprzedażowej gospodarstwa w oparciu o zastosowanie kalkulacji kosztów:

a) doradztwo ekonomiczne związane z podnoszeniem efektywności produkcji zwierzęcej – 31 demonstracji.

b) doradztwo ekonomiczne związane z podnoszeniem efektywności produkcji roślinnej – 94 demonstracje.

Z.11.I.3.:

E/1 Analiza ekonomiczna gospodarstwa rolnego (z ewentualnym uwzględnieniem działalności pozarolniczej) – 14 demonstracji.

C.2. Zadania odpłatne

LODR w Końskowoli realizował działalność odpłatną w zakresie prowadzenia:

- ksiąg rachunkowych i dokumentacji niezbędnej w rachunkowości w gospodarstwach rolnych,
- działalności promocyjnej gospodarstw rolnych (agroturystycznych, ekologicznych),
- szkoleń zleconych przez jednostki zewnętrzne,
- szkoleń z zakresu doradztwa i stosowania środków ochrony roślin, integrowanej produkcji,
- kursów operatorów kombajnów zbożowych,
- badań sprawności technicznej opryskiwaczy,
- działalności wydawniczej, laboratoryjnej, hotelarskiej, gastronomicznej,
- gospodarki pasiecznej,
- działalności sadowniczo – rolniczej,
- organizacji targów, wystaw, pokazów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji.

**** w zakresie sporządzania opracowań technologicznych dla gospodarstw dotyczących:***

- oceny możliwości inwestycyjnych gospodarstw rolnych,
- analiz i opracowań ekonomicznych, finansowych i technologicznych,
- planów rolnośrodowiskowych,
- planów nawozowych, planów przechowywania nawozów naturalnych,
- planów przedstawiania gospodarstwa konwencjonalnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych,
- w zakresie wypełniania wniosków lub innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej z funduszy UE, instytucji krajowych i zagranicznych.

Tab.26.A. Płatne usługi na rzecz gospodarstw rolnych

L.P	Rodzaj zadania	Jednostka miary	Liczba	
			Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1.	Prowadzenie rachunkowości, w tym:	Liczba odbiorców ogółem w tym:	1241	1243
1.a.	Książki rachunkowości –Polski FADN	Liczba książek	1025	1021
1.c.	Inne /jakie (rozliczanie, ewidencja podatku VAT)	Liczba odbiorców	216	222
2.	Ocena użyteczności maszyn rolniczych <i>Badanie sprawności technicznej opryskiwaczy</i>	Liczba atestacji/kalibracji	655	1819
3.	Prowadzenie działalności laboratoryjnej	Liczba analiz	3000	4060
4.	Sporządzanie planów nawozowych lub planów przechowalnictwa nawozów naturalnych	Liczba odbiorców	244	642
5.	Sporządzanie planów działalności rolno-środowiskowej, planów działalności ekologicznej oraz dokumentacji przyrodniczych, w tym:	Liczba odbiorców ogółem w tym:	342	691
	Plany działalności rolnośrodowiskowej	Liczba odbiorców	301	553
	Plany działalności ekologicznej	Liczba odbiorców	41	138

Tab.26.B. Prowadzenie działalności wydawniczej

L.P.	Tytuły wydawnictw	Plan		Wykonanie	
		Liczba numerów	Łączny nakład	Liczba numerów	Łączny nakład
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	<i>Lubelskie Aktualności Rolnicze</i>	12	74400	12	72150

Tab.26.C. Działalność szkoleniowa nie związana z realizacją zadań nieodpłatnych

L.P.	Tytuły szkoleń/kursów	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	Doradztwo w zakresie ŚOR	3	40	4	51
2.	Stosowanie ŚOR	300	7500	434	11749
3.	Integrowana produkcja	3	70	0	0
4.	Kurs operatorów kombajnów zbożowych	2	45	2	48
5.	Szkolenia dla beneficjentów programów „Premia dla młodego rolnika” i „Restrukturyzacja małych gospodarstw”	0	0	56	1372

Tab. 26.D. Wypełnianie wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych

L.P.	Tematyka wniosków	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	Dopłaty bezpośrednie	10458	17186
2.	Modernizacja gospodarstw rolnych (wniosek i plan)	17	3
3.	Premie dla młodych rolników (wniosek i plan)	44	170
4.	Dopłaty do materiału siewnego	112	206
5.	Restrukturyzacja małych gospodarstw (wniosek i plan)	98	1046
6.	Biznes plan	7	19
7.	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych (wypełnianie dokumentów do jednostki certyfikującej)	4	12
8.	Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej – (wniosek i plan)	6	79
9.	Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanowymi (wniosek i plan)	0	12
10.	Rozwój usług rolniczych (wniosek i plan)	0	1
11.	Przetwórstwo i marketing produktów rolnych (wniosek i plan)	0	2
12.	Inne usługi: np. wypełnianie rejestrów działalności rolnośrodowiskowej	12	12
13.	Inne usługi: np. czyste powietrze	0	205
14.	Inne usługi np. Wsparcie dla producentów świń, pomoc de minimis, wniosek do programu wsparcie wapnowania regeneracyjnego gleb	0	89

Tab. 26.E. Organizacja targów, wystaw, pokazów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji i promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolno spożywczego oraz rozwój obszarów wiejskich

L.P	Tytuł przedsięwzięcia	Status realizacji *)	Ogólna informacja o przedsięwzięciu
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	Dzień Otwartych Drzwi	zadanie wykonane	30.06.2019, Końskowola
2.	XXXIII Wystawa Zwierząt Hodowlanych, Maszyn i Urządzeń Rolniczych	zadanie wykonane	05-07.07.2019, Sitno
3.	VII Kiermasz Roślin Ozdobnych	zadanie wykonane	05.05.2019, Końskowola
4.	VIII Kiermasz Kwiatów i Roślin Ozdobnych	zadanie wykonane	28.04.2019, Sitno
5.	VIII Jesienny Kiermasz Materiału Szkółkarskiego Owocowego i Ozdobnego	zadanie wykonane	13.10.2019, Końskowola
6.	XXI Święto Jesieni	zadanie wykonane	22.09.2019, Kazimierz Dolny (współorganizacja)

*) zadanie wykonane, zadanie nie wykonane, zadanie podjęte dodatkowo

Prowadzenie kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych w zawodach przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej.	Ośrodki doradztwa rolniczego nie mogą prowadzić kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.
--	---

Pozostała działalność odpłatna.

Prowadzenie działalności hotelarskiej i gastronomicznej	Plan	Wykonanie
konferencje, szkolenia	35	42
przygotowanie i wydanie posiłków	8500	22609
udzielenie noclegów dla gości	2030	2173

Wyszczególnienie	Charakterystyka/opis	Wykonanie (Sprzedaż)
Gospodarka Pasieczna		
Matki pszczele	Matka pszczela reprodukcyjna	53 szt.
	Matka pszczela użytkowa inseminowana	407 szt.
	Matka pszczela użytkowa nieunasieniona	30006 szt.
	Matka unasieniona naturalnie ze sprawdzonym czerwieniem	622 szt.
Miód	Miód wielokwiatowy	1317,5 kg
Wyroby z wosku	Wyroby z wosku	88 kg
Płody rolne		
Zboża ozime i jare	Ziarno - pszenica ozima, pszenica jara. Jęczmień ozimy. Jęczmień jary, pszenżyto ozime, pszenżyto jare, owies, żyto ozime	39331 kg
Oleiste	Nasiona - Rzepak ozimy	9595 kg
Bobowate	Nasiona - bobik, groch jadalny, groch pastewny, wyka, soja, łubin żółty, łubin wąskolistny łubin biały.	2153 kg
Kukurydza	Nasiona	1300 kg
Buraki cukrowe	korzenie	76960 kg
Ziemniaki	Bulwa - odmiany jadalne i odmiany skrobiowe	9948 kg
Owoce ziarnkowe	Jabłka, gruszki	32579 kg (deserowe) 56550 kg (spady) Razem: 89129 kg
Owoce pestkowe	Brzoskwinie, wiśnie, morele	11482 kg
Owoce jagodowe	Porzeczki czarne, aronia, borówka amerykańska	10429 kg
Orzechy	Leszczyna wielkoowocowa, orzech włoski	4922 kg, 1453 kg
Usługi sprzętem rolniczym		
Atestacja opryskiwaczy polowych i sadowniczych		173
Bronowanie		
Glebogryzowanie		
Głęboszowanie		2
Uprawa gleby agregatem talerzowym		4
Kombajnowanie porzeczek, aronii, agrestu		
Koszenie trawy		
Kultywatorowanie		
Opryski ŚOR		
Orka		3
Zbiór wiśni otrząsarką		
Rozdrabnianie gałęzi		1
Sadzenie krzewów jagodowych sadzarką		
Siew nawozów		
Siew zbóż		
Transport (ciągnik, przyczepa i operator)		
Wyorywanie krzewów – wyorywaczem szkółkarskim		
Karczowanie karp karczownikiem		9

C.3. Projekty i zadania zlecone

Tab. 27. Projekty i zadania zlecone

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cel i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
1.	Szkolenia z zakresu normy i wymogi wzajemnej zgodności w woj. lubelskim	Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem	Liczba uczestników szkoleń 2550	09.2018 r. – 08.2019 r.	905 500,00 zł	Umowa o przyznaniu pomocy nr 00009.DDD.651 40.00067.2018. 03 z dnia 23.08.2018 r. zawarta z ARiMR
2.	Szkolenia w zakresie nowoczesnych technologii uprawy zbóż w woj. lubelskim	Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwienie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej	Liczba uczestników szkoleń 1941	09.2018 r. – 08.2019 r.	688 700,00 zł	Umowa o przyznaniu pomocy nr 00010.DDD.651 40.00068.2018. 03 z dnia 23.08.2018 r. zawarta z ARiMR
3.	Szkolenia z nowoczesnego chowu bydła mięsnego z uwzględnieniem zasad higieny, polepszania dobrostanu, profilaktyki i bioasekuracji jako alternatywy dla stosowania antybiotyków u zwierząt w województwie lubelskim	Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwienie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej	Liczba uczestników szkoleń 460	09.2018 r. – 08.2019 r.	234 930,00 zł	Umowa o przyznaniu pomocy nr 00011.DDD.651 40.00066.2018. 03 z dnia 23.08.2018 r. zawarta z ARiMR

4.	2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych w ramach działania Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Część nr 8 (powiaty: bialski, parczewski, radzyński, włodawski)	Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach	Liczba odbiorców usług doradczych 570	12.12.2018-12.06.2022	3 571 050,00 zł	Umowa o przyznaniu pomocy z ARiMR nr umowy 00042.DDD.690 94.1.00008.201 7.03 z dnia 12.12.2018 r.
5.	2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych w ramach działania Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Część nr 9 (powiaty: biłgorajski, chełmski, hrubieszowski, krasnostawski, tomaszowski, zamojski)	Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach	Liczba odbiorców usług doradczych 1213	12.12.2018-12.06.2022	7 599 445,00 zł	Umowa o przyznaniu pomocy z ARiMR nr umowy 00043.DDD.690 94.1.00009.201 7.03 z dnia 12.12.2018 r.
6.	2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych w ramach działania Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Część nr 10 (powiaty: lubartowski, lubelski, łęczyński, świdnicki)	Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach	Liczba odbiorców usług doradczych 603	12.12.2018-12.06.2022	3 777 795 zł	Umowa o przyznaniu pomocy z ARiMR nr umowy 00044.DDD.690 94.1.00010.201 7.03 z dnia 12.12.2018 r.
7.	2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych w ramach działania Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Część nr 11 (powiaty: janowski, kraśnicki, łukowski, opolski, puławski, rycki)	Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach	Liczba odbiorców usług doradczych 991	12.12.2018-12.06.2022	6 208 615,00 zł	Umowa o przyznaniu pomocy z ARiMR nr umowy 00045.DDD.690 94.1.00011.201 7.03 z dnia 12.12.2018 r.

C.4. Operacje zrealizowane w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR) w 2019 r.

Tab. 28. Operacje własne zrealizowane w ramach SIR

L.p.	Tytuł/nazwa operacji	Cel i przedmiot operacji	Wskaźniki realizacji operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
1.	Wybrane przykłady tradycyjnego przetwórstwa produktów rolnych szansą na innowacyjny rozwój małych gospodarstw w województwie lubelskim	Poszerzenie wiedzy na temat możliwości innowacyjnego przetwórstwa produktów wytwarzanych w małych gospodarstwach, poznanie innowacyjnych możliwości jakie daje tradycyjne przetwórstwo, zapoznanie z wybranymi przykładami dobrych praktyk	1 wyjazd studyjny dla 25 osób	29-31.05.2019 r.	22 825,00zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
2.	Wiejskie usługi opiekuńcze – innowacyjna forma przedsiębiorczości	Propagowanie idei rozwijania wiejskich usług opiekuńczych, w tym gospodarstw opiekuńczych jako innowacyjnej formy przedsiębiorczości na obszarach	1 konferencja dla 40 osób	5.06.2019 r.	7 697,50 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/20

		wiejskich województwa lubelskiego.				19 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
3.	Rolnictwo zaangażowane społeczne - jako innowacyjny kierunek działalności pozarolniczej	Upowszechnienie wiedzy nt. prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego i wiosek tematycznych jako innowacyjnego kierunku działalności pozarolniczej, aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich województwa lubelskiego w tym zakresie.	1 wyjazd studyjny dla 25 osób	12-14.06.2019 r.	22 475,00 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/20 19 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
4.	Innowacyjne wdrożenia oraz doświadczenia w organizacji grup operacyjnych na Węgrzech	Podniesienie wiedzy oraz nabycie doświadczenia w zakresie organizacji i funkcjonowania grup operacyjnych wśród rolników, doradców, przedsiębiorców z terenu województwa lubelskiego, promocja działania "Współpraca", zapoznania uczestników wyjazdu z dobrymi praktykami w tworzeniu i funkcjonowaniu grup operacyjnych w regionie węgierskim.	1 wyjazd studyjny dla 25 osób	8-11.09.2019 r.	53 700,00 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/20 19 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR

5.	Ekologiczna uprawa owoców miękkich – truskawka	Podniesienie wiedzy oraz nabycie doświadczenia w zakresie ekologicznej technologii uprawy truskawek, innowacyjnych rozwiązań oraz pozyskanie nowych kontaktów wśród rolników, doradców, przedsiębiorców.	1 konferencja połączona z wyjazdem studyjnym dla 35 osób	12–13.09.2019r.	18 699,77 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
6.	Współpraca w sektorze rolnym szansą na rozwój obszarów wiejskich	Wzrost znaczenia i upowszechnienie współpracy między rolnikami jako narzędzie poprawy konkurencyjności na obszarach wiejskich, tworzenie sieci kontaktów oraz promocja działania "Współpraca".	1 wyjazd studyjny dla 20 osób	02-04.10.2019 r.	24 500,00 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
7.	ABC serowarstwa w województwie lubelskim	Celem operacji jest wspieranie rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich Lubelszczyzny w zakresie serowarstwa poprzez podnoszenie wiedzy i umiejętności w obszarze lokalnego przetwórstwa, zachęcanie do tworzenia partnerstw podejmujących	1 warsztaty połączona z wyjazdem studyjnym dla 15 osób	06-08.11.2019 r.	25 385,59 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-

		wspólne innowacyjne przedsięwzięcia w zakresie produkcji, promocji, certyfikacji i wprowadzania do obrotu regionalnej żywności wysokiej jakości.				2019 w zakresie SIR
8.	Innowacje technologiczne w uprawie borówki wysokiej	Zapoznanie uczestników z innowacyjnymi rozwiązaniami w zakresie technologii ogrodnich upraw alternatywnych oraz możliwościami przetwarzania borówki dla poprawy rentowności gospodarstw.	1 konferencja dla 45 osób	14.11.2019 r.	9 409,65 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
9.	Najnowsze terapie roślinne w profilaktyce zdrowotnej- szansą na innowacyjne wykorzystywanie surowców zielarskich	Wzrost świadomości mieszkańców wiejskich na temat możliwości wszechstronnego wykorzystywania surowców zielarskich oraz pozyskiwania nowych źródeł dochodu poprzez innowacyjne podejście do zakorzenionych w tradycji metod leczenia terapiami roślinnymi.	1 konferencja dla 50 osób	19.11.2019 r.	11 383,06 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR

10.	Krótkie łańcuchy dostaw żywności w oparciu o produkty regionalne	Przedstawienie sytuacji produktu regionalnego w województwie lubelskim, wskazanie kierunków i działań, aby doprowadzić do skrócenia łańcucha dostaw żywności przy zastosowaniu innowacji w tym procesie oraz poszukiwanie partnerów i promocja działania "Współpraca".	1 konferencja dla 40 osób	21.11.2019 r.	6 732,96 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
11.	Nowe technologie w produkcji drobiarskiej	Upowszechnianie i wymiana wiedzy w zakresie innowacyjnych technologii w produkcji drobiarskiej	1 konferencja dla 40 osób	22.11.2019 r.	6 338,90 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
12.	Współpraca jako innowacyjne narzędzie rozwoju obszarów wiejskich	Celem operacji jest podniesienie wiedzy z zakresu możliwości wdrażania innowacyjnych rozwiązań z wykorzystaniem środków w ramach działania Współpraca, stymulujących rozwój gospodarstw rolnych oraz strefy ekonomicznej terenów wiejskich.	1 seminarium dla 35 osób	03.12.2019 r.	9 410,21 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-

						2019 w zakresie SIR
13.	Innowacyjne technologie uprawy soi oraz możliwości przerobu i wykorzystania jej nasion w żywieniu zwierząt	Upowszechnianie wiedzy na temat innowacyjnych technologii uprawy soi, w celu uzyskania zadowalających plonów nasion o dobrej jakości, możliwości przerobu i wykorzystania jej nasion w żywieniu zwierząt.	1 konferencja dla 50 osób	04.12.2019 r.	8 804,95 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.), PO KSOW 2018-2019 w zakresie SIR
14.	Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich / umowa dotacji celowej	realizacja zadań KSOW w województwie wykonywanych w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, w tym zadań polegających na współpracy w ramach sieci europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI)	- funkcjonowanie biura Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (pracownicy 01.01 - 31.12.2019 r. – 2,5 etatu, 4 osoby)	01.01.2019 r. - 31.12.2019 r.	141 203,86 zł	Dotacja celowa SIR z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (umowa nr PT/zk.666.4.41/2019 z dnia 21.05.2019 r.)

D. Współpraca z innymi instytucjami i samorządem

Tab.29. Współpraca z instytucjami i samorządem

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/ cel współpracy
Instytucje krajowe		
1.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Konsultacje, współpraca przy organizacji szkoleń, informacje i porady o formach i możliwościach pozyskiwania funduszy na rzecz rozwoju rolnictwa i jego otoczenia oraz rozwoju obszarów wiejskich, pomoc w kompletowaniu dokumentów z działań PROW 2014-2020; konsultacje w zakresie sporządzania wniosków na dopłaty bezpośrednie i innych, np. pomoc de minimis (dopłata do zużytego materiału siewnego), pomoc publiczna.
2.	Krajowy Ośrodek Wsparcie Rolnictwa	Konsultacje w zakresie działań dotyczących: wsparcia systemów jakości żywności, działań informacyjnych i promocyjnych. Informacja rynkowa – przekazywanie cen skupu i cen targowiskowych wybranych produktów rolnych, monitoring zbioru zbóż i rzepaku, przezimowanie roślin. Konsultacje w sprawach dotyczących nabywania gruntów, Ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego – opinie w przedmiocie posiadanych predyspozycji do należytego prowadzenia gospodarstwa rolnego.
3.	KRUS, ZUS	Konsultacje w zakresie rent i emerytur, ubezpieczenia rolnicze; Organizacja konkursu „Bezpieczne gosp. rolne” (komisyjna lustracja zgłoszonych gosp.) oraz konkursów w zakresie bhp w rolnictwie. Werbowanie kandydatów do w/w konkursów. Wspólne szkolenia dla rolników; Współpraca dot. BHP w gospodarstwie rolnym.
4.	Banki, banki spółdzielcze, banki zrzeszające banki spółdzielcze oraz izba gospodarcza zrzeszająca banki spółdzielcze	Konsultacje w sprawie kredytów preferencyjnych i innych form wsparcia dla rolników, kredytów rolniczych, zasad sporządzania biznesplanów.
5.	Izby rolnicze oraz Krajowa Rada Izb Rolniczych	Wspólna organizacja szkoleń, wymiana informacji, konsultacje aktualnych problemów z zakresu rolnictwa, współpraca w obszarze szacowania strat poniesionych przez zwierzynę leśną, współpraca w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.
6.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	Współpraca w ramach koordynacji działań z zakresu szacowania szkód łowieckich zgodnie z ustawą – Prawo łowieckie.
7.	Dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich	Współpraca w ramach komisji szacujących szkody łowieckie.
8.	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	Konsultacje dotyczące ochrony środowiska i zasobów naturalnych, przepisy prawne, rozwiązywanie problemów związanych z wprowadzaniem nowego prawa wodnego.
9.	Placówki oświatowe w zakresie prowadzenia szkoleń zawodowych	Działania na rzecz podnoszenia kwalifikacji rolniczych przez młodych rolników.

	wynikających z potrzeb lokalnego rynku pracy	
10.	Lokalne i regionalne organizacje wspierania przedsiębiorczości	Konsultacje, wymiana doświadczeń, wspólne organizowanie szkoleń, współpraca z Lokalnymi Grupami Działania i Kołami Gospodyń Wiejskich, wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących możliwości rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
11.	Szkoły, szkoły wyższe, jednostki badawczo-rozwojowe i placówki naukowe PAN	Współpraca w zakresie: organizacji szkoleń, warsztatów i wymiany wiedzy; współpraca ze szkołami w zakresie edukacji ekologicznej, kształtowania postaw sprzyjających środowisku oraz wdrażania podstaw rolnictwa ekologicznego; współpraca w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, w zakresie transferu innowacji od nauki do praktyki; ustalanie listy zalecanych odmian do uprawy na terenie woj. lubelskiego; sygnalizacja agrofagów; monitorowanie zaawansowania zbioru ziemniaków; współpraca w zakresie analizy laboratoryjnej gleby; szacowania szkód łowieckich; zbieranie danych ankietowych; rachunkowość rolna PL FADN; (Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB w Warszawie, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa PIB w Puławach, Państwowy Instytut Weterynaryjny PIB w Puławach, Instytut Nowych Syntez Chemicznych w Puławach, Biowet w Puławach, Instytut Ochrony Roślin PIB w Poznaniu, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin PIB w Radzikowie, Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Lublinie, Dyrekcja Lasów Państwowych, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Polska Akademia Nauk Oddział w Lublinie, szkoły podstawowe, szkoły średnie).
12.	Organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego	Promocja działalności LODR, upowszechnianie informacji o inicjatywach podejmowanych na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, współpraca w zakresie wspierania inicjatyw mających na celu ochronę środowiska, udział w komisjach szacujących straty, udział w sesjach rad powiatów, rad gmin i sołtysów; dyżury gminne, udział w komisjach konkursowych; konsultacje oraz pomoc przy organizacji, przekazywanie ulotek informacyjnych oraz przeprowadzanie wykładów; konsultacje w sprawach rozliczania podatku VAT; zdobywanie i podnoszenie kwalifikacji przez doradców, organizacja stoisk LODR na uroczystościach i dożynkach (Urząd Wojewódzki w Lublinie, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Starostwa Powiatowe, Urzędy Gmin, Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne, Wojewódzki Lekarz Weterynarii, Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Urzędy Skarbowe, Wojewódzki i Powiatowe Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Centrum Doradztwa Rolniczego, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno Spożywczych w Lublinie).
13.	Związki zawodowe i społeczno-zawodowe organizacje rolników	Współpraca ze związkami hodowców poszczególnych gatunków zwierząt przy organizacji wystaw, konsultacje, współpraca przy organizacji szkoleń, informacje i porady o formach i możliwościach

		pozyskiwania funduszy na rzecz rozwoju rolnictwa i jego otoczenia oraz rozwoju obszarów wiejskich, pomoc w kompletowaniu dokumentów z działań PROW 2014-2020.
14.	Środki masowego przekazu	Przekazywanie do mediów doraźnych i ważnych informacji, którymi zainteresowani są rolnicy, popularyzacja działalności LODR, udzielanie wywiadów propagujących nowe rozwiązania w produkcji rolniczej, przekazywanie aktualnych informacji dotyczących zbioru plodów rolnych, produkcji rolnej, dostępności środków pomocowych.
Institucje zagraniczne		
1.	Zagraniczne instytucje doradztwa rolniczego i zagraniczne instytucje wspierające rozwój gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich	Udział przedstawicieli Lwowskiej Izby Rolniczej w XXXIII Wystawie Zwierząt Hodowlanych, Maszyn i Urządzeń Rolniczych w Sitnie

E. Wykaz ważniejszych wydarzeń

Tab.30. Wykaz ważniejszych wydarzeń

L.p.	Nazwa	Termin	Miejsce	Organizator/współorganizator
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1.	Dzień Otwartych Drzwi	30.06.2019	Końskowola	LODR
2.	XXXIII Wystawa Zwierząt Hodowlanych, Maszyn i Urządzeń Rolniczych	05-07.07.2019	Sitno	LODR
3.	VII Kiermasz Roślin Ozdobnych	05.05.2019	Końskowola	LODR
4.	VIII Kiermasz Kwiatów i Krzewów	28.04.2019	Sitno	LODR
5.	VIII Jesienny Kiermasz Materiału Szkółkarskiego Owocowego i Ozdobnego	13.10.2019	Końskowola	LODR
6.	XXI Święto Jesieni	22.09.2019	Kazimierz Dolny	Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym/LODR

F. Działalność wydawnicza

Tab.31. Działalność wydawnicza w 2019 r.

L.p.	Tytuł	Forma	Nakład/Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1.	Lubelskie Aktualności Rolnicze	miesięcznik	6200	średnio - 6012,5
2.	Ewidencja środków ochrony roślin	dodruk brozur	7500	15000
3.	Zaświadczenia o ukończeniu szkolenia chemizacyjnego	zaświadczenia	7500	15000
4.	Zaproszenie na Dzień Otwartych Drzwi w LODR w Końskowoli	zaproszenie A4 składane do A5	1000	600
5.	Wkładka do zaproszenia na Dzień Otwartych Drzwi w Końskowoli, AGROPOKAZY	wkładka A5 nadruk dwustronny	1000	1000
6.	Plakat B2 Dzień Otwartych Drzwi w LODR w Końskowoli	plakat B2	300	250
7.	Plakat A3 Dzień Otwartych Drzwi w LODR w Końskowoli	plakat A3	250	300
8.	Zaproszenie – Wystawa w Sitnie	zaproszenie A4 składane do A5	500	500
9.	Plakat B2 – Wystawa w Sitnie	plakat B2	500	500
10.	Plakat A3 - Wystawa w Sitnie	plakat A3	500	500
11.	Plakat B2 - Jesienny Kiermasz	plakat B2	50	50
12.	Ulotki LODR w Końskowoli	ulotka, DL	5000	0
13.	Ulotki działowe	ulotka DL	10000	20000
14.	Zaproszenie A4 składane do A5 „Hoduj z głową – szkolenie dla producentów i hodowców żywca wołowego”	Zaproszenie A4 składane do A5	0	80
15.	Plakat A3 na szkolenie „Hoduj z głową - szkolenie dla producentów i hodowców żywca wołowego”	Plakat A3	0	20
16.	Plakat B2 – Kiermasz Roślin Ozdobnych	Plakat B2	0	2

17.	Broszura na Szkolenia projektowe z zakresu normy i wymogi wzajemnej zgodności w woj. lubelskim	broszura	0	2550
18.	Broszura na Szkolenia projektowe w zakresie nowoczesnych technologii uprawy zbóż w woj. lubelskim	broszura	0	1941
19.	Broszura na Szkolenia projektowe z nowoczesnego chowu bydła mięsnego z uwzględnieniem zasad higieny, polepszania dobrostanu, profilaktyki i bioasekuracji jako alternatywy dla stosowania antybiotyków u zwierząt w województwie lubelskim	broszura	0	460

G. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadry własnej

W 2019 r. skierowaliśmy nowo przyjętych doradców na szkolenie dla doradców rolniczych (13). Doradcy uzyskali także uprawnienia doradcy rolnośrodowiskowego (9), a także w tematyce systemów wsparcia bezpośredniego – e-wniosek (16). Pracownicy doszkalali się również w wielu innych tematach.

Tab.32. Kształcenie i doskonalenie kadry własnej

Symbol	Tematyka szkoleń	Liczba uczestników	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
G.1.	szkolenia wewnętrzne	925	659
G.1.1.	systemy produkcji rolnej	380	126
G.1.2.	rozwój obszarów wiejskich	250	330
G.1.3.	rolnictwo ekologiczne i programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	105	95
G.1.4.	ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym	175	105
G.1.5.	metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	15	20
G.1.6.	inne *)	0	3
G.2.	szkolenia zewnętrzne **)	418	346
G.2.1.	systemy produkcji rolnej	99	130
G.2.2.	rozwój obszarów wiejskich	124	39
G.2.3.	rolnictwo ekologiczne i programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	108	107
G.2.4.	ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym	33	10
G.2.5.	metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	12	31
G.2.6.	inne *)	42	29

*) w opisie wskazać jakie

**) informacja o głównych organizatorach szkoleń zewnętrznych

Inne: z zakresu księgowości, kadr i organizacji pracy, teleinformatyki, zarządzania jakością.

Główni organizatorzy szkoleń zewnętrznych: CDR Brwinów, CDR O/Kraków, CDR O/Radom, InHort Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach, IUNG w Puławach, ARiMR, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Polskie Wydawnictwo Rolnicze, PIW-et PIB w Puławach, KOWR, MRiRW, Wektor Wiedzy, PROOFFICE Centrum Kształcenia, Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasy Państwowe.

H. Ocena rezultatów działalności ODR w 2019

Tab.33. Ocena realizacji programu działalności odr w 2019 r.

L.P.	Rodzaj działalności		Liczba	
			Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1	Działalność szkoleniowa	Szkolenie	925	972
		Szkolenia wyjazdowe	15	21
		Konferencje	22	30
		Uczestnicy form edukacyjnych	14430	21699
2	Działalność doradcza	Porady indywidualne	41718	44604
		Porady grupowe	0	0
		Odbiorcy porad indywidualnych i grupowych	41718	44604
		Informacje	25427	28428
3	Działalność informacyjna	Broszura	0	0
		Ulotka	0	7
		Informacja na stronę www.	56	187
		Artykuł w miesięczniku ODR	325	309
		Inne wydawnictwa	2	18
		Stoisko-informacyjno-promocyjne	74	81
		Pozostałe (audycje radiowe i TV)	0	35
		Pokaz	18	27
4	Działalność upowszechnieniowa	Demonstracja	1393	1262
		Konkurs	3	9
		Olimpiada	0	0
		Targi/wystawy	6	6
		Pozostałe (ankiety koniunktury i nieodpłatnie sporządzana dokumentacja Z.4.II.)	134	5878

Różnice: Wykonano więcej szkoleń stacjonarnych – zorganizowano m. in. więcej szkoleń dotyczących wypełniania wniosków na dopłaty bezpośrednio poprzez platformę e-Wnioski Plus, jak również z zakresu aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich (w związku z uruchomieniem dofinansowania KGW). W 2019 r. zorganizowano również więcej konferencji. Wynikało to z uruchomienia „Ogólnopolskiego programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” oraz inwestycji w nawadnianie z działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Doradcy zorganizowali również więcej szkoleń wyjazdowych dla rolników ze względu na duże ich zainteresowanie nowościami na targach. Również ze względu na duże zainteresowanie funduszami unijnymi doradcy LODR wyszli naprzeciw oczekiwaniom rolników udzielając więcej porad i informacji. W związku ze zniesieniem wymogu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w działaniu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” zwiększyło się zainteresowanie tym tematem. Wydano 7 ulotek tematycznych do wykorzystania na szkoleniach i stoiskach promocyjnych LODR. Duże zainteresowanie było również w tematyce związanej z technologiami produkcji i przedsiębiorczością. W związku z powyższym opracowano więcej materiałów na stronę internetową, artykułów do innych wydawnictw oraz udzielono wywiadów radiowych i tv. Ze względu na wzrost zainteresowania wśród kobiet pozyskaniem dodatkowego źródła dochodu większe było zapotrzebowanie na organizację pokazów (stroiki, pokazy kulinarne, decoupage). Doradcy LODR

pomagali bezpłatnie w wypełnianiu wniosków o przyznanie pomocy producentom rolnym, którzy ponieśli szkody w uprawach rolnych, spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi. Wykonano demonstracje w liczbie mniejszej niż planowano z powodu ruchów kadrowych niezależnych od pracodawcy.

Wnioski: Zadania wykonywane w 2019 r. ściśle powiązane były z priorytetami wyznaczonymi na szczeblu krajowym przez MRiRW, wojewódzkim w ramach Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego i LODR w Końskowoli. Duży nacisk położono na upowszechnianie wiedzy na temat wsparcia bezpośredniego, wdrażanie PROW na lata 2014 – 2020, promowanie działań prośrodowiskowych przeciwdziałających zmianom klimatycznym oraz działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczych funkcji wsi. Doradcy z całego województwa brali udział w komisjach szacujących szkody spowodowane suszą, a potem pomagali nieodpłatnie wypełniać wnioski na otrzymanie pomocy publicznej.

Kluczowym narzędziem w realizacji działań LODR jest inicjatywa wdrażania innowacji. Promowanie i wspierania innowacji, prezentacji istniejących przykładów „sieci innowacji”, omówienia konkretnych działań było ważnym elementem działalności LODR. Stąd też promowanie podejścia partnerskiego i współpracy w celu podnoszenia efektywności wdrażania innowacji, transferu technologii i komercjalizacji badań. Dzięki współpracy z SIR-em rolnicy mieli możliwość uczestnictwa w projektach (operacjach realizowanych w ramach SIR), które ukierunkowane były na wsparcie powstawania grup operacyjnych, a także na praktycznym transferze wiedzy – zarówno dzięki prezentowanym dobrym praktykom podczas krajowych i zagranicznych wyjazdów studyjnych, jak i prowadzonym szkoleniom, konferencjom tematycznym. Cały czas aktualny na terenie naszego województwa jest problem ASF. Coraz częściej docierają do nas informacje o wycofywaniu się gospodarstw z hodowli trzody chlewnej w obawie przed potencjalnymi stratami, jakie może przynieść ASF oraz kosztami bioasekuracji. Wobec powyższego staramy się wskazać różne przykłady nowych kierunków produkcji gospodarstw rolniczych naszego województwa będące alternatywnymi rozwiązaniami szczególnie dla producentów trzody chlewnej z terenów naszego województwa objętych występowaniem przypadków i ognisk ASF. Praca we własnym gospodarstwie rolnym niestety, nie tylko w tym sektorze produkcji, przestaje być wystarczającym źródłem dochodu dla większości rolników i członków rodzin rolniczych. Przyszłość tych gospodarstw związana będzie z koniecznością znalezienia różnych ścieżek rozwojowych, gospodarstwa rolnicze zmuszone będą do szukania dodatkowych źródeł dochodu w sferze alternatywnej produkcji pozarolniczej lub usług. W prowadzonym doradztwie w roku 2019 przedstawialiśmy alternatywne kierunki wobec kontynuowania hodowli trzody chlewnej m.in. produkcję bydła mięsnego, uprawę konopi włóknistych, lnu, hodowlę owiec. Pilną koniecznością jest rozwiązanie kwestii prawnej własności obiektów i majątku LODR wykorzystując zbliżone w tym aspekcie stanowiska Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Samorządu Województwa Lubelskiego. Są to niezbędne warunki sprzyjające do ubiegania się o wsparcie finansowe w celu stworzenia Centrum Praktycznego Szkolenia w Zakresie Małego Przetwórstwa na bazie posiadanych obiektów doświadczalno-wdrożeniowych (Pożóg II, Sad, Pasięka Hodowlana). Takie rozwiązanie dawałoby możliwość zarówno teoretycznego, jak i praktycznego szkolenia chętnych, pragnących poznać tajniki przetwórstwa na poziomie gospodarstwa, zastosowania w gospodarstwach rolnych rozwiązań technicznych OZE. Rozwiązanie

kwestii własności otwiera także realizację innych niezbędnych działań m.in. realizację remontów obiektów itp.

Ocena: Zadania zaplanowane do wykonania na 2019 r. zostały zrealizowane z nadwyżką uwzględniając wszystkie wskazane priorytety i wnioski od rolników.

I. Załączniki elektroniczne

Identyfikator Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli:
lubelski_RSD_2019.xls.

Wypełnione zostały wszystkie tabele w pliku załączniki elektroniczne (dołączono do Sprawozdania z Działalności za rok 2019 na nośniku CD).

Warszawa, dnia 29 kwietnia 2020

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Podsekretarz Stanu

Ryszard Kamiński

Znak

sprawy:SWI.td.6540.8.2020SWI.td.6540.8.2020

Pan

Wiesław Orzędowski

Dyrektor

Lubelskiego Ośrodka Doradztwa

Rolniczego w Końskowoli

Uprzejmie informuję, że na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 2 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U. 2020, poz. 721) zatwierdzam sprawozdanie z realizacji rocznego programu działalności Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli za 2019 r., przesłane pismem DMDSW.060.5.2020 L.dz.803, z dnia 26 lutego 2020 r.

Ryszard Kamiński

Podsekretarz Stanu